

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 152)

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/523)

T.C.

Başbakanlık

29.1.2003

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-513/499

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 3.12.2002 tarihinde kararlaştırılan “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Abdullah Gül

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısı ile, ilk derece mahkemelerince verilen kararların olaylara, maddi hukuka ve usul hükümlerine uygunluğunu denetlemek üzere bölge adliye mahkemeleri kurulmuş ve Yargıtaya da temyiz olunan kararların yalnızca hukuka uygunluğunu denetleme ve içtihat mahkemesi olma görevi verilmiş olduğundan, istinaf yoluna başvuru ve bu mahkemelerce uygulanacak usul hükümlerinin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenmesi ve Kanunun ilgili hükümlerinde gerekli değişikliğin yapılması, bazı maddelerin ve bir kısım maddelerde geçen ibarelerin yürürlükten kaldırılması gereği ortaya çıktığından bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

Tasarıda genel olarak yapılan düzenlemelerle;

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8, 25, 30, 33, 35, 36, 36/A, 37, 48, 149, 170, 176, 193, 288, 290, 388, 427 ila 440, 452, 566 ve 575 inci maddelerinde değişiklik yapılmış; Kanuna 36/B, 426/A ila 426/V maddeleri olmak üzere toplam yirmiiki yeni madde eklenmiş ve 45 inci maddesinin son fıkrası, 442/A, 443 ve 444 üncü maddeleri ile 449 uncu maddesinde geçen “443 üncü madde mucibince” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda köklü değişiklik yapıncaya kadar, bu Kanunda yer alan hukukî terimler bakımından bir karışıklığa sebep olmamak için Tasarıda da aynı terimlerin kullanılması yoluna gidilmiştir. Öte yandan, aynı düşünceyle, bölge adliye mahkemesi kurumunun ihdasının gerektirdiği değişiklikler yapılmakla yetinilmiş, günümüzün ekonomik ve malî koşulları göz önünde tutularak parasal sınırlar artırılmıştır.

Tasarıyla yapılan özel düzenlemelerle;

İstinaf yolunun kabul edilmesi nedeniyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda geçen ve ilk derece mahkemelerinin hüküm ve kararlarına karşı kanun yolunu belirleyen ibareler “istinaf yolu” olarak değiştirilmiş; hâkimin reddi usulünde de aynı yönde değişiklik ve düzenleme yapılmıştır.

Buna göre, ilk derece mahkemesi hakimlerinin reddine ilişkin kararların incelenmesi bakımından istinaf yolu getirilmiş; bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi halinde verilecek kararların incelenmesi bakımından ise temyiz yolu öngörülmüştür.

Kural olarak, ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir. Ancak ilk derece mahkemelerince verilen ve miktar ve değeri beşyüzmilyon lirayı geçmeyen kararlar kesin olduğundan, bu kararlara karşı istinaf yoluna gidilemeyecektir.

İstinaf yoluna başvuru süresi, ilk derece mahkemelerince verilen kararların taraflara usulen tebliğini takip eden otuz gün olarak kabul edilmiştir. Bölge adliye mahkemesi, başvuranın istemiyle bağlı olarak inceleme yapacağından ve bu sebeple istemlerin dilekçede eksiksiz olarak gösterilmesi gerektiğinden, başvuru süresi otuz gün olarak belirlenmiştir. Esasen Avrupa Birliğine dahil ülkelerin çoğunda da bu mahkemelere başvuru süresi otuz gün olarak düzenlenmiştir. Başvuru dilekçeyle yapılacak, gerekli harç ve masraflar yatırılacak, eksik ödeme durumunda yedi gün içinde tamamlanması için mahkemece bu durum başvuran tarafa yazılı olarak bildirilmesine rağmen eksik harç ve gider yatırılmazsa başvurudan vazgeçilmiş sayılacaktır.

İstinaf yoluna başvuru dilekçesine verilecek cevap, katılma yoluyla başvuru, başvuru hakkından feragat ve başvurunun icraya etkisi gibi konularda bölge adliye mahkemesinde uygulanacak usule özgü yeni hükümler getirilmiş olup, bu hükümler dışında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun diğer hükümleri de kuşkusuz gerektiğinde uygulanabilecektir.

Bilindiği üzere, yargılama hakukunda bu hukuka özgü olarak, “maddi gerçeğin ortaya çıkarılması” ve “yargılamanın makul sürede bitirilmesi” ilkelerinin dengelenmesi gerekmektedir. Bölge adliye mahkemelerinin kuruluşu ile özellikle yargılamanın makul sürede bitirilmesi ilkesinin zedeleneceği, yargılamanın uzayacağı ileri sürülmekte ise de, Tasarıyla getirilen sistemle, bölge adliye mahkemeleri için bu yönde ileri sürülen sakıncalar giderilmiş, mevcut sisteme nazaran yargılamanın daha hızlı işlemesine olanak sağlayan hükümler getirilmiş ve iki ilkenin dengelenmesine gayret edilmiştir.

Bu itibarla; bölge adliye mahkemelerinde mutlaka yeni baştan yargılama yapılmayacak, ilk derece mahkemesi kararının usul ve esas yönünden hukuka uygunluğunun tespiti halinde başvurunun esasen reddine karar verilecektir.

Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edildiği saptandığında, bu durum yeniden yargılama yapılması gerektirmiyorsa, ilk derece mahkemesi kararı düzeltilerek yeniden esas hakkında karar verilecektir. Kararın gerekçesinde hata edilmesi durumunda da bu kural uygulanacaktır.

Yargılamada bulunan eksikliklerin duruşma yapılmaksızın tamamlanabilecek nitelikte bulunması durumunda, bunların tamamlanmasını takiben yeniden esas hakkında karar verilecektir. Halen yargılamada tespit olunan eksikliklerin duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte bulunması durumunda, Yargıtayca bunlar tamamlanamamakta, bu eksikliklerin giderilmesi bozma sebebi yapılarak dosya mahkemesine gönderilmektedir. Bu durum yargılamanın uzamasına sebep olmaktadır.

Bölge adliye mahkemelerinin miktar ve değeri ikimilyar lirayı geçmeyen davalarda vereceği kararlar kesin olacaktır. Ayrıca, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinde belirtilen davalar ile Kat Mülkiyeti Kanunundan kaynaklanan gayrimenkulün aynına ilişkin olan davalar hariç, sulh hukuk mahkemesinin görevine giren davalar; merci tayinine, dava nakline, çekişmesiz yargı işlerine, irs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar da kesin olup temyiz edilemeyecektir.

Bölge adliye mahkemesi, ancak maddî hukuk veya usul hukukunda yer alan kamu düzenine ilişkin hükümlere aykırılık oluşturan bazı hallerde, ilk derece mahkemesinin kararını kaldırarak yeniden yargılamaya yapılması için dosyayı mahkemesine veya yargı çevresinde uygun göreceği başka bir mahkemeye ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderecektir.

Bölge adliye mahkemesi, yeniden yargılama yapılmadan sonuca ulaşılmasına olanak bulunmayan durumlarda, kuşkusuz davaya başından itibaren bakarak karar verebilecektir.

İlgili maddenin gerekçesinde açıklandığı üzere, bölge adliye mahkemelerinde karşılık dava açılmayacak, davaya katılma isteminde bulunulamayacak, ıslah ve davaların birleştirilmesi istenemeyecek, yeni delil ileri sürülemeyecek, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenmeyecek, bu mahkemeler için yetki sözleşmesi yapılamayacaktır.

Tasarıda, Yargıtayın hangi sebeplerle temyiz olunan kararı bozacağı yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, birinci olarak hukukun yanlış uygulanması bir bozma sebebi olarak öngörülmüştür. Sadece kanunların değil, diğer mevzuat ile örf ve adet hukukunun da yanlış uygulanması bir bozma sebebi haline getirilmiş ve bu çerçevede yürürlükteki maddede geçen “kanun” sözcüğünden de kapsam itibarıyla daha geniş bir kavramı ifade eden “pozitif hukukun” anlaşılması gerektiği hususuna ilk defa yasal temeline işaret edilmek suretiyle açıklık kazandırılmıştır. İkinci olarak yine tarafların bir anlamda anayasası olarak tanımlanan ve onların aralarındaki hukukî ilişkiyi hukukun çizdiği sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla istedikleri gibi şekillendirmelerine olanak veren sözleşme hükümlerinin yanlış uygulanması da bir bozma sebebi olarak öngörülmüştür. Burada sözü edilen “yanlış uygulanmış olma” ibaresinin kapsamı içerisine kuşkusuz “hiç uygulanmamış olma” hali de dahildir. Üçüncü olarak, sağlıklı bir yargılama yapılmasının ve doğru bir karar verilebilmesinin temel usul güvencesinden birini oluşturan ve davanın esastan incelenip karara bağlanabilmesi için varlığı veya yokluğu yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilen ve taraflarca da her zaman ileri sürülebilmesine olanak bulunan durumlar şeklinde tanımlanan “dava şartlarına aykırılık” olgusu da, yargı uygulaması ve doktrin bağlamında kendisine içerik ve işlev itibarıyla yüklenmiş olan göreve uygun bir biçimde, hakkında açıkça bir düzenleme öngörülmek suretiyle bozma sebebi haline getirilmiş; bu konuda çıkması olası duraksamaların da önüne geçilmek istenmiştir. Dördüncü olarak, anayasal çerçevede güvence altına alınmış bulunan hak arama özgürlüğünün yanısıra biçimlerinden birisini oluşturan ve aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde açıkça hükme bağlanmış olan “adil yargılanma hakkının” da temel ögesi konumunda bulunan “hukukî dinlenilme hakkı” ile doğrudan ilişkili görülmesi sebebiyle, taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin yasal bir neden olmaksızın kabul edilmemesi hali bir bozma sebebi haline getirilmiştir. Son olarak, maddede yer alan bentlere sokulamayan, içeriği somut olayın koşullarının ve özelliklerinin takdir edilmesi suretiyle belirlilik kazanacak olan, karara etki edici nitelikteki yargılama hatalarının ya da eksikliklerinin varlığı da bir bozma sebebi olarak öngörülmüş ve bu sebeplerden bir ve ikinci sırada belirtilenler ilgili maddesinde aynı bette birlikte ifade edilmiş, diğerleri ayrı bentlerde gösterilmiştir.

Bölge adliye mahkemesinin yukarıda belirtilen kesin nitelikte olan kararları dışında kalanlar için temyiz yoluna gidilebilecektir. Bölge adliye mahkemesi kararının Yargıtayca bozulması üzerine bozmaya uyma veya direnmeye ilişkin olarak iki olasılık düzenlenmiştir. Birinci olarak bölge adliye mahkemesinin başvurusu esastan reddi kararı üzerine, Yargıtayca karar kaldırılarak dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi öngörülmüştür. Daha sonra ilk derece mahkemesinin Yargıtayın bozma kararı doğrultusunda karar vermesi veya kararında direnmesi durumunda sadece

temyiz yoluna başvuru olanağı tanınmıştır. Bu suretle yargılamanın uzaması önlenilebileceği gibi, Yargıtayın kararına bölge adliye mahkemesinin müdahale etmesi sonucunu doğuracak bir uygulamaya yol açılmamış olunacaktır. İkinci olasılıkta ise, bölge adliye mahkemesinin başvuru esastan reddetmeyip, düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında bir karar vermesi ve bu kararın Yargıtayca tamamen veya kısmen bozularak dosyanın tekrar bölge adliye mahkemesine gönderilmesi durumunda, bölge adliye mahkemesince Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağına dair bir karar verilecek, direnme kararı verilmesi durumunda inceleme Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılacak ve verilecek karar bağlayıcı olacaktır.

İlk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinden verilen kararlar arasında farklılıklara sebebiyet vermemek için, bu mahkemelerin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya doğrudan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilme esası getirilmiştir. Yargıtay tarafından kanun yararına bozulan kararlar Adalet Bakanlığınca Resmî Gazetede yayımlanacak ve bu kararlar mahkemelerin uygulamalarına kaynaklık edecektir.

Ayrıca, Tasarı ile, ilk derece mahkemelerinden verilen kararların, ikinci derece mahkemesi olarak bölge adliye mahkemelerince inceleneceği kuralına istisna olarak, ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler hakkındaki tazminat davalarının bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde açılması ve görülmesi esası getirilmiştir. Bölge adliye mahkemesi bu davalara ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakacaktır. Bölge adliye mahkemesi hâkimleri hakkında ise, Yargıtayın ilgili hukuk dairesinde dava açılabilir ve bu daire de ilk derece mahkemesi sıfatı ile davayı inceleyerek karara bağlayacaktır.

Tasarı bu amaçlarla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Maddeyle günümüzün ekonomik ve malî koşulları göz önünde tutularak sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri arasındaki görevi belirleyen dörtüzmilyon liralık parasal sınır ikimilyar liraya yükseltilmiştir.

Madde 2. - Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun uyarınca ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı önce istinaf yoluna başvuru kabul edilmiş olduğundan, maddede bu yönde değişiklik yapılarak yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiilî veya hukukî bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargısal sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulacağı; iki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkemenin ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca belirleneceği; bölge adliye mahkemesince veya Yargıtayca verilen merci tayini kararları ile kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararların, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlayacağı belirtilmiştir.

Madde 3. - Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun uyarınca bölge adliye mahkemelerinin kurulması kabul edildiğinden, davadan çekinme (memnuiyet) sebebinin gerçekleşmesine rağmen davadan çekinmeyip işlemlere devam etmiş olan hâkimin bu işlemlerinin, o hâkim ilk derece mahkemesi hâkimi ise bölge adliye mahkemesince; bölge adliye mahkemesi hâkimi ise Yargıtayca iptal olunabileceği maddede açıklanmıştır.

Madde 4. - Yürürlükteki Kanununun 33 üncü maddesinde mevcut düzenleme, ilk derece mahkemesi hâkimlerinin reddi istemlerinin hangi merci tarafından karara bağlanacağını öngörmektedir. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunla bölge adliye mahkemelerinin kurulması kabul edildiğinden, bölge adliye mahkemelerinde görev alacak hukuk daireleri başkan ve üyelerinin ret istemi hakkındaki kararların hangi merci tarafından karara bağlanacağını düzenlemek gereği doğmuştur. Kanunun 33 üncü maddesine eklenen bu son fıkra ile, bölge adliye mahkemesi hukuk daireleri başkan ve üyelerinin reddi isteminin, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bir toplantıda görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanacağı esası benimsenmiştir. Dairenin toplantısını engellemeye yönelik kötü niyetli ret istemlerini engellemek amacıyla, Yargıtay Kanununun 39 uncu madde hükmüne paralel olarak, maddede “Dairenin toplantısını engelleyen toplu ret istemleri dinlenmez” hükmü getirilmiştir.

Madde 5. - Maddeyle 35 inci maddenin son fıkrasında yapılan değişiklikle hâkimin reddi isteminin reddine ilişkin karara karşı kanun yolu yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, ilk derece mahkemesi hâkiminin reddi isteminin reddine ilişkin karara karşı istinaf yoluna; bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlara karşı da temyiz yoluna ancak hükümle birlikte başvurulabileceği esası getirilmiştir.

Madde 6. - Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 35 inci maddesinde yapılan değişiklikle ilk derece mahkemesi hâkiminin reddi isteğine ilişkin kararlara karşı bölge adliye mahkemesine hükümle birlikte başvurulması öngörüldüğünden, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36 ncı maddesinin son fıkrasına, merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunmayarak kaldırılması halinde, tahsil olunmuş para cezasının ilgilinin isteği üzerine geri verilmesini sağlayacak düzenleme eklenmiştir.

Madde 7. - Yürürlükteki Kanununun 36/A maddesine göre hâkimin reddi istemi hakkındaki merci kararlarına karşı esas hükümle birlikte temyiz yoluna başvurulmaktadır. Maddede bu kararlara karşı istinaf yoluna başvuruyu sağlayacak değişiklik yapılmakta, hâkim reddi istemleri hakkında esas hüküm bakımından istinaf yolu açık veya kapalı olmasına göre bu kararlara ilişkin farklı düzenleme getirilmektedir.

Madde 8. - Maddede bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin reddine ilişkin esaslar belirtilmiş, başkan ve üyelerin reddi halinde, esas hüküm bakımından temyiz yolunun açık veya kapalı olmasına göre farklı düzenleme öngörülmüştür. Esas hüküm bakımından temyiz yolu kapalı bulunan dava ve işlerde bölge adliye mahkemesinin ret istemi hakkındaki kararlarının kesin olduğu, esas hüküm bakımından temyiz yolu açık bulunan dava ve işlerde ise bölge adliye mahkemesinin bu konudaki kararlarına karşı yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabileceği, Yargıtayın bu konudaki kararlarına uyma zorunluğu belirtilmiştir.

Bölge adliye mahkemesi hâkiminin reddine ilişkin istemin reddi konusundaki bölge adliye mahkemesi kararının Yargıtay tarafından bozulması veya ret isteminin kabulüne ilişkin kararın onanması halinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa ilişkin işlemlerin, davaya daha sonra bakacak bölge adliye mahkemesi tarafından iptal olunacağı belirtilmiştir.

Madde 9. - Zabıt kâtiplerinin reddine ilişkin kararların kesin olması esası benimsenerek davaların uzaması önlenmiştir.

Madde 10. - Bölge adliye mahkemelerinin kurulması nedeniyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 48 inci maddesinde değişiklik yapılması zorunlu olmuştur. Bunun sonucu olarak maddenin ikinci fıkrasındaki “temyiz” ibaresi yerine “istinaf” ibaresi kullanılmıştır.

Bölge adliye mahkemelerinde kararın bozulması değil, kaldırılması kararı verilmesi kuralı getirildiğinden, fıkranın son cümlesinde de buna paralel olarak değişiklik yapılması gerekmiştir.

Madde 11. - Madde başta Anayasanın ve uluslararası sözleşmelerin kabul ettiği bir esası tekrarlamakta ve adaletin güvencesi olan duruşmanın açıklığını tanımlamaktadır. Açıklık, duruşmanın herkese açık olması demektir; tabii olarak maddî olanakların zorunlu kıldığı haller saklıdır. Başka bir deyişle açıklık, mahkeme salonuna alabildiği kadar kişinin, kabul koşullarına tâbi tutulmaksızın girebilmesi demektir. Herkese açık olmak, bir kayda tâbi tutulmadan, mahkeme salonuna kişinin girebilmesi anlamını taşır.

İkinci fıkra iki halde duruşmanın bir kısmını veya tamamının kapalı yapılabilmesine olanak vermektedir.

1. Genel ahlak

2. Kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kılması gibi her iki halde de duruşmanın kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilecektir.

Üçüncü fıkrada duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli kararının açık duruşmada açıklanacağı düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkrada kapalı duruşmalarda hazır bulunabilecek kimseler ve bu konudaki yayın yasakları hakkındaki Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 377 nci maddesine yollama yapılmaktadır.

Madde 12. - Bölge adliye mahkemelerinin kurulması nedeniyle eski hale getirme istemlerinin ilk derece mahkemeleri yanında bölge adliye mahkemelerine de yapılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Madde 13. - Madde ile, adli ara vermede görülebilecek dava ve işlere ilişkin 176 ncı maddenin üçüncü ve son fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasına yapılan değişiklikle, bölge adliye mahkemesine başvuru dilekçesi ile bu mahkemeye verilmesi gereken diğer dilekçelerin adli ara verme süresi içinde gönderilebilmesine olanak sağlanmaktadır.

Maddenin son fıkrasında yapılan değişiklikle de, bu madde hükmünün bölge adliye mahkemesi incelemelerinde de uygulanmasına olanak verilmektedir.

Madde 14. - İlk itirazlar sonucu iptaline karar verilen dilekçenin yerine yeni bir dilekçe verilmesinin veya görevsizlik ya da yetkisizlik kararı verilmesi üzerine davacının karşı tarafa görevli veya yetkili mahkemede tebligat yaptırmasının zorunlu olduğu hallerde, yeniden dilekçe verilmesi veya yeniden çağrı kâğıdı tebliğ ettirilmesi için bu işlemlerin başlangıcı ile süresini belirleyen 193 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, bu hallerde kararın kesinleşmesi tarihinden başlayarak on gün içinde maddenin birinci ve ikinci fıkrasında belirlenen işlemlerin yapılması esası getirilmiştir.

Madde 15. - Maddeyle günümüzün ekonomik ve malî koşulları göz önünde tutularak senetle ispata ilişkin kırkmilyon liralık parasal sınır ikiyüzmilyon liraya yükseltilmiştir.

Madde 16. - Madde ile, 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 40 ıncı maddesinde yapılan değişiklikle “Devlet, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirlemek zorundadır.” hükmü getirilmiş olduğundan, bu hükme uygulama kabiliyeti kazandırmak amacıyla 388 inci maddenin (4) numaralı bendinde değişiklik yapılarak kanun yoluna başvuru süresine yer verilmiştir.

Madde 17. - Madde ile, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Üçüncü Bap başlığı “Kanun Yolları” olarak değiştirilmiş, istinafa ilişkin hükümler Birinci Fasılda toplanmış bu doğrultuda Birinci Fasıll başlığı “İstinaf” olarak değiştirilerek Kanuna yeni bir fasıl eklenmiştir.

Madde 426/A - İlk derece mahkemelerinin sadece nihaî kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilme esasını benimsenmiş; ara kararlarına karşı ise bölge adliye mahkemesine başvuru olanağı tanınmamıştır. Nihaî kararların miktar veya değeri Kanunda belirtilen beşyüzmilyon liranın altında ise, bu nihaî kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacaktır. Alacağın bir kısmı dava edilmiş ise, bu sınır, alacağın tamamına göre belirlenecek, geri kalan kısmının taraflar arasında çekişmeli olup olmaması önem arzetyecektir.

İstinaf yoluna başvuran taraf açısından bu sınır, davada ileri sürdüğü istemin kabul edilmeyen bölümüne göre belirlenecektir.

Diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olan ve bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren nihaî kararlara karşı, istinaf yoluna gidilebilecektir. Böylece, diğer kanunlarda mevcut hükümler bakımından söz konusu olabilecek duraksamalar giderilmek istenilmiştir.

Madde 426/B - İstinaf dilekçesinin içeriği düzenlenmiştir.

İstinaf yoluna başvurma dilekçeyle yapılır. Dilekçe, başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adreslerine ilişkin bilgilerle, varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri, kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı, tebliğ tarihi, kararın özeti, başvuru sebepleri ve gerekçesi, istem sonucu ile başvuranın veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzasını içerir. Ayrıca dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir. İstinaf yoluna başvuru ile nihaî kararın yeniden incelenmesi amaçlandığından, özellikle “kararın özeti” ile “başvuru sebepleri ve gerekçesi” başvuru dilekçesinde yer almalıdır.

Son fıkrada, istinaf dilekçesinin yukarıda belirtilen hususları içermemesi durumunda başvurunun sonucuna ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Dilekçe, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıyorsa başvuru reddedilmeyip, 426/O maddesi çerçevesinde gerekli incelemenin yapılması öngörülmüştür. Bununla, istinaf dilekçesindeki bir usul eksikliği sebebiyle hak kaybının önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 426/C - İstinaf dilekçesinin verilmesine ilişkin usul düzenlenmiş olup, istinaf dilekçesinin, kararı veren mahkemeye ya da kararı veren mahkeme dışında başka bir yer mahkemesine de verilebileceği; verilen istinaf dilekçesinin o mahkeme bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunarak başvuruna ücretsiz bir alındı belgesi verileceği öngörülmüştür.

İstinaf dilekçesinin kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmesi durumunda, istinaf dilekçesi, mahkeme tarafından bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunduktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleri ve varsa ekleriyle birlikte gönderilir ve durum derhâl mahkemesine bildirilir. “Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir.” ifadesinden maksat, istinaf dilekçesinin kararı veren mahkemeye gönderilmesi nedeniyle yargılamadaki gecikmelerin ve bundan kaynaklanan hak kayıplarının önlenmesidir.

İstinaf yoluna başvurma tarihi konusunda 178 inci madde hükmü uygulanacaktır.

Ayrıca, kararı veren mahkemenin, istinaf dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalmadan dosyayı yetkili bölge adliye mahkemesine göndereceği vurgulanmaktadır.

Madde 426/D - İstinaf yoluna başvuruda harç ve giderlerin yatırılmasına ilişkin esaslar düzenlenmektedir. Buna göre, istinaf yoluna başvuruda bulunan, dilekçeyi verirken, tebliğ giderleri de dahil olmak üzere gerekli harç ve giderleri ödemek zorundadır. Bunların eksik ödenmesi halinde kararı veren mahkemeye yedi günlük kesin süre verilmesi, eksik ödemenin bu süre içinde tamamlanmaması halinde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususunun başvuruna yazılı olarak bildirilmesi esasını benimsenmiştir. Bu bildirimle rağmen yedi günlük kesin süre içinde harç ve giderler tamam-

lanmadığı takdirde istinaf yoluna başvurulmamış sayılır. Bu yükümlülüğe uymamanın sonucunu belirlemek başvuruya konu teşkil eden kararı vermiş olan ilk derece mahkemesine aittir. Başvurunun yapılmamış sayılmasına ilişkin karara karşı istinaf yoluna başvurulursa, 426/F maddesinin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanacaktır.

Madde 426/E - İstinaf yoluna başvuru süresi otuz gün olarak kabul edilmiştir. Bunun nedeni istinaf yoluna başvuruda bulunan tarafın istemlerini dilekçesinde eksiksiz gösterebilmesidir. Çünkü bölge adliye mahkemesi, başvuranın istemiyle bağlı olarak inceleme yapabilecek, tarafların istemleri dışında, kendiliğinden incelemesi gereken haller hariç bir inceleme yapamayacaktır. Bu istemlerin tam ve eksiksiz olarak hazırlanabilmesi için başvuru süresi, diğer sürelerle nazaran, gösterdiği özellik nedeniyle uzun tutulmuştur. İstinaf yoluna başvuru süresinin ilamın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlayacağı belirtilmiş, istinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri de saklı tutulmuştur.

Madde 426/F - İstinaf dilekçesinin reddi ile bu ret kararına karşı istinaf yoluna başvuru esasları düzenlenmiştir. Buna göre, istinaf yoluna başvurunun yasal süre geçtikten sonra yapılması veya kesin olan bir karara ilişkin olması halinde istinaf dilekçesinin reddedilmesi ve bu ret kararının yatarılan giderlerden karşılanmak suretiyle ilgiliye tebliğ edilmesine ilişkin hüküm getirilmiştir.

Bu ret kararına karşı ilgiliye yedi gün içinde istinaf yoluna başvurma hakkı tanınmakta, süresinde başvuru yapıldığı ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmektedir. Bölge adliye mahkemesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmediği takdirde, yeniden dilekçe verilmesine gerek kalmaksızın, ilk istinaf dilekçesine göre inceleme yapacaktır.

Madde 426/G - İstinaf dilekçesinin kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunacağı, karşı tarafın da tebliğden başlayarak onbeş gün içinde cevap dilekçesini vereceği, kararı veren mahkemenin dilekçeler verildikten veya bunun için belirlenen süreler geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine göndereceğine ilişkin hükümler getirilmiştir.

Madde 426/H - İstinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile süresi içinde cevap vermekle yetinmeyip bu cevap dilekçesiyle kendine özgü nedenler ileri sürerek istinaf yoluna başvurabilir. Bu başvuru asıl başvuruya bağımlı bir istinaf yolu başvurusudur. Bu nedenle katılma yolu ile istinaf yoluna başvuru, asıl başvuran tarafa başvurusundan feragat eder veya istemi esasa girilmeden önce reddedilirse, hüküm doğurmaz. Çünkü kural olarak asıl istem incelenmezse, ona bağlı olan istemin de incelenmemesi gerekir. Fakat istinaf yoluna başvuran tarafın istemi esasa girildikten sonra reddedilirse, bu durum katılan tarafın isteminin incelenmesine engel olmaz. Bunun gibi, taraflar bölge adliye mahkemesindeki uyuşmazlığı sona erdirirlerse, katılma yolu ile istinaf yoluna başvuru da etkisini kaybeder. Asıl istinaf yoluna başvuru isteminin esasına girilip inceleme yapılmadan, katılan tarafın istemi hakkında bir inceleme yapılamaz.

Madde 426/İ - İstinaf yoluna başvurma hakkından feragat edilmesi ve feragatın sonuçları düzenlenmiştir. Buna göre, ilk derece mahkemesinde görülmüş olan davanın taraflarının istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edebilmeleri için ilamın kendilerine tebliğ edilmiş olması koşulu öngörülmüştür. Böylece, bir hak doğmadan ondan feragat edilemeyeceği kabul edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası ile, feragat üzerine ilk derece mahkemesinin veya bölge adliye mahkemesinin başvuru dilekçesinin ya da başvurunun reddine karar vereceği konusu, duraksamaya yer vermeyecek biçimde hükme bağlanmıştır.

Madde 426/J - İstinaf yoluna başvurunun ilk derece mahkemesi kararı üzerindeki etkisi düzenlenmiştir. Madde esas itibarıyla yürürlükteki sistemde temyiz yoluna başvurulmasının hükmün icrası üzerindeki etkisini istinaf yolu bakımından ve aynı anlayışla düzenlemektedir. Buna göre, Türk yargılama sisteminde hukuk mahkemeleri kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması, ilk derece mahkemesi kararının icra edilebilir niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Başka bir deyişle, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulmuş olması ilke olarak kararın icrasını durdurmayacaktır. Böylece, getirilen düzenlemeyle, hem mevcut sistemimizdeki ilk derece mahkeme kararlarının kesinleşmeden icra edilebilmesine ilişkin ilke korunmakta, hem de istinaf yoluna başvurulmasının kendiliğinden hakkın yerine getirilmesini geciktirici bir etki doğurması önlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde İcra ve İflâs Kanununun 36 ncı maddesine yapılan yollamayla, istinaf yoluna başvurulması nedeniyle icranın geri bırakılmasına karar verme yetkisi, tek dereceli sistemde temyiz yoluna başvurulmasında olduğu gibi, bölge adliye mahkemesine tanınmıştır. Böylece, istinaf yoluna başvurulmasının bütünüyle haksız olduğunun anlaşıldığı durumlarda icranın geri bırakılması isteminin reddedilmesi olanağı bölge adliye mahkemesine verilmiştir. Buna karşılık, birinci fıkranın son cümlesiyle, nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemeyeceğine ilişkin ilke muhafaza edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bunlar üzerindeki aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğine ilişkin ilkenin istinaf yolu bakımından da geçerli olduğu vurgulanmaktadır.

Madde 426/K - Maddede istinaf başvurusunun kötüniyetle yapılması durumunda bölge adliye mahkemesince 422 nci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilerek kötüniyetle hareket eden tarafın bölge adliye mahkemesince para cezasına mahkûm edileceği öngörülmüştür.

Madde 426/L - Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine, dosya üzerinde yapılacak bir ön inceleme ile kolaylıkla tespit edilebilecek bazı temel hususların eksikliği halinde, davanın süratle sonuçlandırılması için, hemen gerekli kararı vermesine olanak tanınmak istenmiştir. Dosyanın incelenmesinin başka bir dairenin iş alanına girmesi, ilk derece mahkeme kararının kesin olması, istinaf yoluna başvurunun süresi içinde yapılmamış olması ve asgari başvuru şartlarının yerine getirilmemesi, örneğin başvuru dilekçesinin başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşımaması halleri zaten açıklanmaya muhtaç değildir. Kaldı ki bu hâllerden bir kısmında, örneğin başvurunun yasal süre geçtikten sonra yapılması veya kesin olan bir ilk derece mahkemesi kararına ilişkin olması durumunda, bunu ilk derece mahkemesi de 426/F maddesi hükmü uyarınca göz önüne alarak başvuru dilekçesini reddedebilecektir. Başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin başvuru dilekçesinde hiç gösterilmemiş olması hâlinde ise, bölge adliye mahkemesi 426/O maddesinin ikinci cümlesi uyarınca sadece kamu düzeni yönünden bir inceleme yapıp gerekli kararı bu incelemenin sonucuna göre hemen verecektir.

Madde 426/M - Özellikle bazı önemli ve klâsik usul eksikliklerinin mevcudiyeti hâlinde bölge adliye mahkemesine, duruşma yapmadan davayı yeniden görmek üzere, dosyayı ilk derece mahkemesine gönderme yetkisi tanınmıştır.

Yine yargılamanın süratlendirilmesi düşüncesiyle, ilk derece mahkemesi kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olması yahut kanuna uymayan hususun duruşma yapılmaksızın giderilmesine olanak bulunması veya karar esas yönünden doğru olmakla birlikte gerekçesinde hata edilmiş olması ya da yargılamadaki eksikliğin duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte bulunması hâlinde, bölge adliye mahkemesinin duruşma açmadan gereken kararı vermesi olanağı sağlanmaktadır.

Madde 426/N - Burada "inceleme" sözcüğü ile kastedilen; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu anlamında tahkikattır. Madde, bu anlamda incelenen konunun önemine ve kapsamına göre, incelemenin bizzat bölge adliye mahkemesi heyeti tarafından yapılmasına veya heyetçe görevlendirilecek bir üye tarafından yürütülmesine olanak sağlanmaktadır.

Bölge adliye mahkemeleri birden fazla ili kapsayan belirli bölgelerde kurulacaktır. Böyle olunca, ortaya çıkan sorun; keşif, bilirkişi incelemesi, tanık dinlenmesi gibi mahallinde yapılması gereken işlemlerde, işlemin yapılacağı yerin, bölge adliye mahkemesinin yargı çevresinde bulunmakla beraber onun faaliyet gösterdiği il merkezinde olmaması hâlinde ne gibi bir yöntem izleneceğidir. Nitekim, bölge adliye mahkemelerine yöneltilen eleştirilerin en başında bu gibi hâllerde bölge adliye mahkemesinin bu işlemleri heyet olarak veya naip üye tayin ederek yapmasının çok büyük zaman ve emek kaybına neden olacağıdır. Oysa, hâlen sadece ilk derece mahkemeleri arasında uygulanabilen istinabe özde, bu tür ihtiyaçlara cevap vermek için ihdas edilmiştir. İstinabenin bölge adliye mahkemeleri nezdinde de uygulanabilmesine olanak tanımak suretiyle, bu mahkemelerin birden fazla ili kapsayan bir yargı çevresine sahip olmalarından doğabilecek güçlükler kolaylıkla aşılabilecektir. Böylece, bir bölge adliye mahkemesi kendi yargı çevresi içindeki işlemler için aynı yargı çevresindeki bir ilk derece mahkemesini istinabe edebileceği gibi başka bir bölge adliye mahkemesi veya başka bir bölge adliye mahkemesinin yargı çevresinde kalan ilk derece mahkemesini doğrudan istinabe edebilecektir.

Madde 426/O - Bölge adliye mahkemesi, incelemesini istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplere bağlı olarak yapacaktır. Temyiz incelemesinden farklı olarak, bölge adliye mahkemesinde yapılacak incelemede tarafların ileri sürdüğü sebeplerle bağlı kalınmasının nedeni, bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesinin kararının kanuna aykırılığını tespit etmesi hâlinde, çoğu zaman yeniden yargılama yaparak yeni bir karar verebilmesidir.

Bununla beraber, kamu düzenini ilgilendiren hususlarda bölge adliye mahkemesi istemle bağılı olmaksızın re'sen inceleme yapar. Örneğin, kamu düzenini ilgilendiren görev kuralına aykırılık bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir. Yine dava şartlarının var olup olmadığı bölge adliye mahkemesince re'sen araştırılır. Bunun gibi, re'sen araştırma ilkesinin geçerli olduğu davalarda bölge adliye mahkemesi tarafların istemiyle bağılı olmaksızın ilk derece mahkemesinin kararını inceler.

Madde 426/P - Bölge adliye mahkemesince, duruşma yapılmadan verilecek kararlara ilişkin 426/M maddesinde belirtilen hâller dışında, ilk derece mahkemesi kararının duruşmalı olarak inceleneceği esası getirilmiştir. Duruşma yapılmasına karar verilmesi halinde duruşma günü taraflar tebliğ edilerek tarafların duruşmaya katılmalarının sağlanacağı belirtilmektedir.

Madde 426/R - Bölge adliye mahkemesinde gerektiğinde tahkikat (soruşturma) yapılabilse de, ilk derece mahkemelerinden farklı olarak, karşılık dava açılmaz, davaya katılma isteminde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 45 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince re'sen gözönünde tutulacaklar dışında ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz ve bölge adliye mahkemesi için yetki sözleşmesi yapılamaz.

Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi olarak davaya baktığı sınırlı hâller dışında, bu mahkemeye doğrudan dava açılmayacağından karşılık dava da açılmayacaktır. Davaya katılma, hakkı veya borcu bir davanın sonucuna bağılı olan üçüncü kişinin taraflardan birisine katılması ve ona yardım etmesi olduğundan, müessese niteliği itibarıyla ancak ilk derece mahkemesinde yarar

sağlayacağı öngörülerek bölge adliye mahkemesinde davaya katılma olanağı tanınmamıştır. Bölge adliye mahkemesi ancak ilk derece mahkemesince karara bağlanan davalara bakabileceğinden, başka ilk derece mahkemesinde henüz karara bağlanmamış dava ile birleştirme söz konusu olamayacak, bölge adliye mahkemesinde davaların birleştirilmesi istenemeyecektir. Bölge adliye mahkemelerinin yetkisi kamu düzeni ile ilgili olduğundan, bu konuda yetki sözleşmesi yapılamayacaktır. İslah ilk derece mahkemesinde hüküm ifade edeceğinden, bölge adliye mahkemesinde ıslah kabul edilmemiş, buna uygun olarak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmaların karşı tarafın muvafakatiyle dahi bölge adliye mahkemesinde ileri sürülebilmesi esası benimsenmiştir. Bölge adliye mahkemesi iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına aykırılığı kendiliğinden gözetecektir. Tarafların ilk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak ileri sürmediği deliller de bölge adliye mahkemesinde incelenemeyecektir. Ancak ilk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak ileri sürüldüğü hâlde, haksız olarak reddedilip incelenmeyen veya ilk derece mahkemesinde mücbir bir sebeple gösterilebilme olanağı bulunmayan ya da tarafın geç ileri sürmesinde bir kusurun bulunmadığı deliller bölge adliye mahkemesinde incelenebilecektir. Bunun gibi, bölge adliye mahkemesince kendiliğinden incelenecek hususlar, şüphesiz taraflarca da ileri sürülebilecektir.

Madde 426/S - Bölge adliye mahkemesinde yapılacak duruşma için taraflara gönderilecek çağrı kâğıtlarında nerede ve ne zaman hazır bulunmaları gerektiği, duruşmada hazır bulunmadıkları takdirde tahkikatın yolluklarında yapılarak karar verileceği bildirilir. Bölge adliye mahkemesine başvuran tarafa gönderilecek çağrı kâğıdında, yapılacak tahkikatla ilgili olarak belirlenen gideri duruşma gününe kadar yatırması istenir. Bu giderler, daha sonra yapılacak tebligatlar da düşünülerek yeteri kadar avans olarak alınmalıdır. Bunun amacı tahkikatın, gerekli olan giderler sebebiyle gecikmesini önlemek ve olabildiğince çabuk sonuçlanmasını sağlamaktır.

Başvuranın kabul edilebilir bir mazereti varsa, bunu süresi içinde bölge adliye mahkemesine bildirdiği takdirde, bu mazereti kabul edilirse, giderlerini yatırmak şartıyla, yeni bir duruşma günü belirlenerek taraflara tebliği edilir.

Başvuran, kendisine usulüne uygun olarak tebligat yapıldığı halde duruşmaya gelmezse ve kabul edilebilir bir mazeret de bildirmezse ya da gerekli avansı süresi içinde yatırmazsa, inceleme dosya üzerinden yapılarak mevcut durumuna göre karar verilir. Ancak, öngörülen tahkikat yapılmaksızın karar verilemiyorsa, başvuru reddedilir.

Madde 426/T - Bölge adliye mahkemesi kararlarının içeriğine ilişkin bu maddede Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun asliye hukuk mahkemeleri tarafından verilen kararların içeriğine ilişkin 388 inci maddesi ile paralellik sağlanmış, ancak istinaf yolunun özellikleri göz önüne alınarak bazı değişiklikler yapılmıştır. 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 40 ıncı maddesinde yapılan değişiklik göz önünde bulundurularak maddenin (7) numaralı bendinde, kanun yoluna başvuru süresinin kararda gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Madde 426/U - Bu Fasılda aksi belirtilmediği takdirde bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin kararını inceledikten sonra duruşma yapılmasına karar verirse, bundan sonraki incelemesini, ilk derece mahkemesinde uygulanmış olan yargılama usulüne göre yapacaktır. Örneğin ilk derece mahkemesinde yazılı yargılama usulü uygulanmış ise, bölge adliye mahkemesinde de yeniden yapılacak incelemede yazılı yargılama usulü uygulanacaktır.

Madde 426/V - Madde, olağanüstü bir kanun yolu olarak karar düzeltme usulünü düzenlemektedir. Karar düzeltme, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin 428 inci maddesinde yazılı kararlarında bulunabilecek hataların giderilebilmesi için kabul edilmiştir.

Bu kurum olağanüstü bir kanun yolu oluşturduğundan, ancak istinaf sebebi olarak bildirilen ve esasa etkili olabilecek bir hususun inceleme dışı bırakılması gibi önemli maddî hatalarla sınırlı biçimde bu yola başvurulabilecektir.

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinin istinaf başvurusu üzerine verdiği kararlarda hükmün ve kararın özüne ve niteliğine doğrudan doğruya etkili olmak üzere istinaf dilekçesinde belirtilmiş bir hususun göz önüne alınmayarak değinilmemiş olması hâliyle sınırlı olarak karar düzeltme yoluna gidilebilecektir.

İlgililer, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinin 428 inci maddesinde yazılı kararlarına karşı onbeş gün içinde, kararı vermiş bulunan bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden karar düzeltme isteminde bulunabilirler.

Karar düzeltme istemi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince reddedilirse bir daha bu yola başvurulamaz.

Madde 18.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa bu Kanunla istinafa ilişkin 426/A ilâ 426/V maddeleri eklenerek Birinci fasıl başlığı “istinaf” olarak değiştirildiğinden, 426/V maddesinden sonra gelmek üzere “Temyiz” ibaresini taşıyan İkinci Fasil başlığı eklenmiş, mevcut İkinci ve Üçüncü Fasil numaraları Üçüncü ve Dördüncü Fasil olarak değiştirilmiş, Kanunun 427 ilâ 439 uncu maddeleri yeniden düzenlenmiştir.

Madde 427.- Maddede bölge adliye mahkemesinin hukuk dairelerini hangi kararlarına karşı temyiz yoluna gidilebileceğine ilişkin genel kural düzenlenmiş, bu genel kuralın istisnaları ise “temyiz edilemeyen kararlar” başlığı altında 428 inci maddede belirtilmiştir. Maddede, halen mevcut duruma paralel olarak, davada haklı çıkmış olan tarafa da, hukuki yararı bulunmak koşuluyla, temyiz yoluna başvurma olanağı tanınmıştır.

Hakem kararlarına karşı istinaf yoluna gidilemez. Hakem kararlarına karşı istinaf yoluna gidilmesi tahkim yargılamasının niteliği ile bağdaşmayacağından, bu kararlara karşı doğrudan temyiz yolu kabul edilmiştir. Çünkü bölge adliye mahkemelerinin yargılama yapıp yeni bir karar verme yetkisi hakem kararları hakkında geçerli olamayacağından, başka bir ifade ile, bölge adliye mahkemesi hakem kararının yerine yeni bir karar veremeyeceğinden hakem kararlarına karşı doğrudan temyiz yoluna başvurulacağı belirtilmiştir.

Madde 428.- Maddede dava konusu olayın iki dereceli yargılamadan geçmiş bulunduğu göz önüne alınarak, bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği öngörülmüş ve böylece Yargıtayın iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda miktar sınırlaması iki milyar lira olarak tespit edilmiştir. Öte yandan, genel olarak sulh hukuk mahkemesi kararları da temyiz edilemeyen kararlar olarak kabul edilmiştir. Keza çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar bakımından da, iki dereceli yargılamanın yeterli güvence teşkil ettiği mülahazasıyla, bu işlerde verilen kararlara karşı temyiz yolu kapatılmıştır. Aynı şekilde, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalar yönünden de iki dereceli bir yargılamanın yapılmış olması yeterli görülmüş, ancak önemine binaen irs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalarda temyiz yoluna gidilebilmesine olanak tanınmıştır.

Madde 429.- İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlara, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı oldukları ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir.

Karar verilirken yürürlükteki hukukun yanlış uygulanması her an için söz konusu olabilir. Kanun yararına temyiz, yanlışlık tespit edilip daha sonra benzer işlemlerden kaçınmak için kabul edilen bir sistemdir. Yargıtay, yaptığı incelemede uygulamanın yanlış olduğu sonucuna ulaşırsa, kararı kanun yararına bozacaktır. Kanun yararına bozma istemi kabul edilir ve bozma kararı verilirse, bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmayacaktır. Yargıtayca bozma kararının Adalet Bakanlığına gönderileceği ve Bakanlıkça, uygulamanın yurdun her yerinde aynı doğrultuda yapılmasını sağlamak amacıyla kararın Resmî Gazetede yayımlanmasının sağlanması öngörülmüştür.

Madde 430.- Bu maddede, temyiz dilekçesinde bulunması gereken hususlar dokuz bent hâlinde sayılmıştır. Temyiz dilekçesinde öncelikle tarafların varsa, yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri yazılacaktır. Bundan başka, temyiz edilen karar bölge adliye mahkemesi tarafından verilmişse, bölge adliye mahkemesinin hangi hukuk dairesinden verildiği ve kararın tarih ve sayısı belirtilecektir. Buna karşılık, başvuru karar ilk derece mahkemesince verilen yeni karar veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararı ise bu kararın hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı yazılacaktır.

Ayrıca, ilâmın taraflara tebliğ edildiği tarih, kararın özeti, temyiz sebepleri ve gerekçesi ile duruşma isteniyorsa bu yöndeki istem temyiz dilekçesinde yer almalıdır. Son olarak, temyiz eden veya varsa yasal temsilci ya da vekilin imzası dilekçede bulunmalıdır.

Temyiz dilekçesinde dokuz bent olarak sayılmış bulunan bu kayıtlar, temyiz dilekçesinin zorunlu unsurları değildir. Temyiz dilekçesinde bulunması gereken zorunlu unsurlar; temyiz edenin kimliği, imzası ve temyiz olunan kararın hangi karar olduğudur. Bu kayıtlar mevcutsa temyiz dilekçesi kabul edilerek temyiz incelemesi yapılacaktır.

Madde 431.- Madde ile, temyiz dilekçesinin verilmesi düzenlenmiştir.

Temyiz dilekçesi; kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi kararının Yargıtayca bozulması sonucu yeniden hüküm veren ilk derece mahkemesine, kararı temyiz eden kişinin bulunduğu yerdeki bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya kararı temyiz eden kişinin bulunduğu yerdeki ilk derece mahkemesine verilebilecektir.

Temyiz dilekçesi kararı veren bölge adliye mahkemesi ya da ilk derece mahkemesi yerine, bir başka yerdeki bölge adliye mahkemesi ya da ilk derece mahkemesine verilirse, kararının temyiz edildiği derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilecektir.

Temyiz dilekçesi; temyiz defterine kaydedilerek temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilecektir.

Madde 432.- İstinaf yoluna başvuruya ilişkin olan ve başvuru dilekçesinin verilmesi, harç ve giderlerin yatırılması, başvuru süresi, başvuru dilekçesinin reddi, başvuru dilekçesine cevap, katılma yolu ile başvuru, başvuru hakkında feragat ve ön inceleme başlığını taşıyan hükümler, temyiz yoluna başvuru hâlinde de uygulanır. Böylece, usul birliğini sağlamak ve gereksiz tekrardan kaçınmak amacıyla, Kanunun 426/C ilâ 426/İ ve 426/L maddeleri hükümlerini kıyas yoluyla temyiz yolunda da uygulanması kabul edilmiştir.

Madde 433.- Bu maddede, temyiz yoluna başvurunun, kararın yerine getirilmesine (icrasına) etkisi düzenlenmiştir.

Bir karara karşı temyiz yoluna başvurulmuş olması, kural olarak onun yerine getirilmesini (icraya konulmasını; İcra ve İflâs Kanunu madde 24 ve devamı) durdurmaz. Yani kural olarak, kararın kesinleşmemiş olması, kararın yerine getirilmesini önlemez. Öteden beri gerek usul ve gerekse icra ve iflâs hukukumuzda benimsenmiş olan bu ilke, maddenin ilk fıkrasının birinci cümlesinde açıkça ifade edilmiştir.

Her ne kadar kararın temyiz edilmesi, onun yerine getirilmesini durdurmazsa da, İcra ve İflâs Kanununun 36 ncı maddesinde öngörüldüğü üzere, kararı temyiz eden borçlu, teminat göstermek suretiyle bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan “icranın geri bırakılması (tehiri icra) kararı” getirebilir. Bu suretle borçlu, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtayca verilecek karara kadar, kararın yerine getirilmesini durdurmış olur. Bu husus, maddenin ilk fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilmiştir.

Hukukumuzda eskiden beri bazı kararların kesinleşmedikçe yerine getirilmemesi de (icraya konulmaması) benimsenmiş bir ilkedir (örneğin, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 34, Sayıştay Kanununun 64, İdarî Yargılama Usulü Kanununun 52, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 536 ncı maddesinde olduğu gibi).

Bu düzenlemeye sadık kalınarak, maddede değişiklik yapılmadan, kişiler ve (nafaka kararları hariç) aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceği, maddenin ikinci fıkrasında açıklanmıştır.

Madde 434. - Maddede, davanın açılmasında ve istinaf yoluna başvuruda olduğu gibi, temyiz isteminde de kötüniyetle hareket eden tarafın Yargıtayca para cezasına mahkûm edileceği hususu belirtilmektedir.

Madde 435. - Maddede, temyiz incelemesinin kapsamı belirtilmekte, ayrıca bu incelemenin kural olarak dosya üzerinden yapılacağı vurgulandıktan sonra, hangi hâllerde duruşmalı olarak yapılabileceği hükme bağlanmaktadır.

Diğer taraftan, maddede, temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması durumunda, tarafların duruşmaya nasıl çağrılacakları, duruşmanın yöntemi ile kararın nasıl verileceği konuları da düzenlenmektedir.

Madde 436. - Madde ile, temyiz incelemesi sonunda verilecek onama kararlarının da, Anayasanın 141 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki hükme uygun olarak, gerekçeli olmalarına işaret edilmekte; bunun yanında, uygulamada “düzelterek onama” olarak bilinen işlemin esas ve şartları düzenlenmektedir.

Maddede ayrıca, düzeltme işleminin, tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıklarına ve bu arada kararın doğru bulunmayan gerekçesine de uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 437. - Maddede, Yargıtayın hangi sebeplerden dolayı temyiz olunan kararı bozacağı düzenlenmekte ve bozma kararının gerekçeli olacağı belirtilmektedir.

Yargıtay, hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanması, dava şartlarına aykırılık bulunması, taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin yasal bir sebep olmadan kabul edilmemesi, karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması durumunda temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozabilir.

Ayrıca maddede, temyiz incelemesi sonunda Yargıtayca bozma sebeplerinin tespit edilmesi hâlinde, hükmün kısmen veya tamamen bozulabileceği ifade edilmektedir. Bozma sebebi nispi nitelikte ise, tespit edilen bozma sebebinin hükmü etkilemesi gerekir. Nitekim karara etki eden yargılama hatası veya eksikliklerin mevcut olması hâlinde, bunların bozma sebebi sayılabilmesi için, ayrıca hükmün sonucunu etkilemiş olmaları gerekmektedir. Buna karşılık, dava şartlarının bulunmaması veya taraflardan birinin iddiasını ispat için dayandığı delillerin yasal bir neden olmaksızın kabul edilmemesi hâlinde, bu bozma sebepleri mutlak bozma sebebi olup, ayrıca hükmün sonucunu etkileyip etkilemediğinin araştırılması gerekli değildir. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması ise hükmün sonucunu etkileyecektir.

Madde 438. - Bu madde ile, Yargıtay kararlarının tebliğine ilişkin usul düzenlenmiştir.

Yapılan değişiklik ile, Yargıtayın onama veya onamaya karşı başvuru kararının düzeltilme isteminin reddine ilişkin kararlarının sonucunun bildirilmesi yerine, bozma kararları gibi taraflara tebliği benimsenerek, Yargıtayın karar düzeltilme yolu açık olan bozma kararları ile onama veya onamaya karşı başvuru kararının düzeltilme isteminin reddine ilişkin kararların mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilmesi öngörülmektedir.

Yargıtaya başvuru dilekçesi verilirken ödenmesi gerekli tebligat giderinin temyiz dilekçesi ile birlikte temyiz isteminde bulunandan peşin alınacağı, ödenmemesi hâlinde 426/D maddesinin uygulanacağı hükmü getirilmiştir.

Madde 439. - Bozmaya uyma veya direnme kararlarına ilişkin bu maddede iki olasılık düzenlenmiştir. Birinci olarak, bölge adliye mahkemesinin başvuru esastan reddi kararı üzerine, Yargıtayca karar kaldırılarak dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesi öngörülmüştür. Daha sonra ilk derece mahkemesinin Yargıtayın bozma kararı doğrultusunda karar vermesi hâlinde, sadece temyiz yoluna başvuru olanağı tanınmıştır.

İkinci olasılıkta ise bölge adliye mahkemesinin başvuru esastan reddetmeyip düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında bir karar vermesi ve bu kararın Yargıtayca tamamen veya kısmen bozularak dosyanın tekrar bölge adliye mahkemesine gönderilmesi öngörülmektedir. Yine aynı maddede, bölge adliye mahkemesince Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağı yönünde bir karar verileceği, ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesinin direnme kararları üzerine incelemenin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yapılacağı ve kararın bağlayıcı olacağı esas benimsenmiştir.

Madde 19. - Maddeyle, karar düzeltilme yoluna gidilecek davalardaki parasal sınır "altıyüzmilyon" liradan "dörtmilyar" liraya çıkarılmış, bölge adliye mahkemelerinin kurulması nedeniyle aleyhine karar düzeltilme yoluna gidilemeyecek kararlar yeniden belirlenmiştir.

Madde 20. - Kanun yolu olarak istinaf ve temyiz yolu öngörüldüğünden ve ilk derece mahkemelerince iadei muhakeme üzerine verilen kararlara karşı istinaf yolu söz konusu olabileceğinden, iadeyi muhakeme üzerine verilen kararların sadece temyiz olunabileceğine ilişkin olan ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 452 nci maddesinde yer alan "Bu karar ancak kabili temyizdir." ibaresi "Bu karara karşı kanun yolları açıktır." olarak değiştirilmektedir.

Madde 21. - Maddeyle günümüzün ekonomik ve malî koşulları göz önünde tutularak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 566 ncı maddesinde düzenlenen sulh hukuk mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin parasal sınır artırılmaktadır.

Madde 22. - Hâkimler hakkında açılacak hukukî sorumluluk davalarında görevli mahkemeyi belirleyen 575 inci maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler hakkında açılacak tazminat davalarının bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesi hâkimleri hakkında ise Yargıtayın ilgili hukuk dairesinde incelenerek karara bağlanması esas benimsenmiştir.

Madde 23. - Bu madde ile, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa ek 4 üncü madde eklenerek görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtayda duruşma, karar düzeltilme, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırların, ekonomik ve malî koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlaması için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinde yer alan yeniden değerlendirme oranında her takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılması ve bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımlarının dikkate alınmaması öngörülmektedir. Mahkemelerce bu uygulama

nedeniyle görevsizlik kararı verilemeyecektir. Ayrıca yapılan değişiklikle, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanacak parasal sınırlardaki artışların, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihai olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda etkili olmaması bakımından düzenleme yapılmaktadır.

Madde 24. - Maddede, yürürlükten kaldırılan hüküm, madde ve ibare yer almaktadır.

Buna göre, istinaf yolunun kabulü nedeniyle ve farklı bölge adliye mahkemelerinde görülmekte olan davaların birleştirilmeleri yoluyla bölge adliye mahkemelerinin meşgul edilmesini önleyerek yargılamanın hızla sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla, Kanununun 45 inci maddesinin son fıkrası hükmü, 442/A ilâ 444 üncü maddelerinde yer alan konular Tasarının değişik maddelerinde yeniden düzenlendiğinden, bu maddeler ve 443 üncü madde ile bu maddeye atıf yapan 449 uncu maddede yer alan “443 üncü madde mucibince” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 25. - Maddeyle, Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanununda yapılan değişiklikler bakımından üç geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde 1. - Hâlen görülmekte olan davalar bakımından görev, kesin hüküm, temyiz, Yargıtayda duruşma, karar düzeltme, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlarda yapılan değişiklikler nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilmesini önlemek bakımından, bu hükümlerin Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanması öngörülmüştür.

Geçici Madde 2. - Maddeyle, bölge adliye mahkemelerinin Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinde; Yargıtayda bulunan davalar hakkında ne gibi işlemler yapılacağı belirtilmiştir. Maddeyle ayrıca, Yargıtay hukuk daireleri ve Hukuk Genel Kurulu tarafından karara bağlanmış dava dosyaları bakımından istinaf yoluna ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiş ve bu dava dosyaları hakkında mahkemelerin direnme veya yeniden hüküm kurmak suretiyle verdikleri kararlar hakkında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uyarınca yalnız temyiz yoluna başvurulabileceği hükme bağlanmıştır.

Geçici Madde 3. - Maddeyle, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 26. - Yürürlük maddesidir.

Madde 27. - Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

3.6.2003

Esas No. : 1/523

Karar No. : 27

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca 3.2.2003 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen ve Komisyonumuzun 6.3.2003 tarihli 12 nci birleşiminde Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek ile Adalet Bakanlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşülen ve maddelerin ayrıntılı bir biçimde incelenerek gerekli düzenleme ve değişikliklerin yapılması amacıyla alt komisyona havale edilen "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı (1/523)", Komisyonumuzun 29.5.2003 tarihli 20 nci birleşiminde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Ali Şahin'in, Adalet Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi temsilcilerinin de katılmalarıyla alt komisyonca hazırlanarak Komisyonumuza sunulan rapor ve metin dikkate alınarak incelenip görüşülmüş, geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra maddelerine geçilmesi oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Tasarının Komisyonumuzda değişikliğe uğrayan maddeleri ve gerekçeleri sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

Tasarının 1 inci maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinin (1) numaralı bendinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "dörtüzmilyon" olarak uygulanması öngörülen ve Tasarıyla "iki milyar" liraya çıkarılan parasal sınır, az bulunarak "üçmilyar"a çıkarılmıştır.

Tasarının 4 üncü maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 33 üncü maddesine eklenmesi öngörülen fıkranın son cümlesi, dairenin toplantısını engelleyen toplu ret istemlerinin de dikkate alınabilmesi amacıyla metinden çıkarılmıştır.

Tasarının 10 uncu maddesi ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik öngörülmektedir. Tasarının 426/R maddesinde bölge adliye mahkemesinde yapılamayacak işlemler arasında Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen aynı mahkemede görülen davalar istisna tutularak, davaların birleştirilemeyeceği belirtilmiş olup; bu istisna gereğince bölge adliye mahkemelerine yapılacak istemler hakkında temyiz yoluna ancak hükümlerle birlikte gidileceği ve bu hususun Yargıtay'da tek başına kararın bozulması nedeni teşkil etmemesi amacıyla fıkra yeniden düzenlenmiş ve çerçeve madde bu doğrultuda değiştirilmiştir.

Tasarının 15 inci maddesi ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 288 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 290 ıncı maddesinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "kırkmilyon" olarak uygulanması öngörülen ve Tasarıyla "ikiyüzmilyon" liraya yükseltilen parasal sınır, az bulunarak "üçyüzmilyon"a çıkarılmıştır.

Tasarının çerçeve 17 nci maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenmesi öngörülen 426/E maddesinde yer alan otuz günlük istinaf yoluna başvuru süresi, onbeş güne indirilmiş ve fıkraya yapılan ilave ile 427 nci maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tabi kamu kurumları hakkında bu sürenin otuz gün olduğu hususuna açıklık getirilmiştir. Ayrıca aynı çerçeve madde ile eklenmesi öngörülen 426/V maddesi istinaf mahkemelerinde karar düzeltme yolu kabul edilmediği için madde metninden çıkarılmış ve çerçeve madde çıkarılan madde doğrultusunda değiştirilmiştir.

Tasarının çerçeve 18 inci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesinde yer alan "ikimilyar" liralık parasal sınırlar az bulunarak "üçmilyar" a çıkarılmıştır.

Tasarının çerçeve 18 inci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 435 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "dörtmilyar" liralık duruşma sınırları "altmilyar" a çıkarılmıştır.

Tasarının çerçeve 18 inci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438 inci maddesinin birinci fıkrası istinaf mahkemesinde karar düzeltme yoluna gidilmesi kabul edilmediğinden bu düşünce doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Çerçeve 18 inci madde, maddede yer alan 426/V maddesi bu maddenin Tasarı metninden çıkarılması nedeniyle "426/U" olarak değiştirilerek düzenlenmiştir.

Tasarının 19 uncu maddesi istinaf mahkemelerinde karar düzeltme yoluna gidilmesi kabul edilmediğinden tasarı metninden çıkarılmış ve madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının 20 nci maddesi 19 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 21 inci maddesinde yer alan "ikimilyar" liralık parasal sınır diğer maddelerde yapılan düzenlemelere paralel olarak "üçmilyar" liraya çıkarılmış ve 20 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 22 nci maddesi 21 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 23 üncü maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenmesi öngörülen Ek 4 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan "karar düzeltme," ibaresi, istinaf mahkemelerinde karar düzeltme yoluna gidilmesi kabul edilmediğinden fıkra metninden çıkarılmış ve çerçeve 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 24 üncü maddesi yapılan yeni düzenlemeler karşısında yürürlükten kaldırılması gereken maddeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş ve 23 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 25 inci maddesiyle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenmesi öngörülen Geçici 1 inci maddede yer alan "karar düzeltme," ibaresi metinden çıkarılmış ve çerçeve 24 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 26 nci maddesi 25, 27 nci maddesi 26 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının diğer maddeleri, Bakanlar Kurulundan gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Köksal Toptan</i> Zonguldak	Başkanvekili Halil Özyolcu Ağrı (Toplantıya katılmadı)	Sözcü Ramazan Can Kırkkale (Toplantıya katılmadı)
Kâtip Hasan Kara Kilis (Toplantıya katılmadı)	Üye <i>Mehmet Ziya Yergök</i> Adana (Muhalefim, muhalefet şerhi eklidir)	Üye <i>Feridun Fikret Baloğlu</i> Antalya (Karşı oyumu sunacağım)
Üye <i>Orhan Yıldız</i> Artvin	Üye <i>Semiha Öyüş</i> Aydın	Üye <i>Feridun Ayvazoğlu</i> Çorum (Yasaya muhalifim, muhalefet şerhi eklidir)

Üye <i>Muzaffer Külcü</i> Çorum	Üye <i>Mahmut Durdu</i> Gaziantep	Üye <i>Esat Canan</i> Hakkâri
Üye <i>Recep Özel</i> Isparta	Üye <i>Ahmet Gürüz Ketenci</i> İstanbul (Yasa tasarısına muhalifim, muhalefet şerhi eklidir)	Üye Mehmet Yılmazcan Kahramanmaraş (Toplantıya katılmadı)
Üye <i>Hakkı Köylü</i> Kastamonu	Üye <i>Harun Tüfekçi</i> Konya	Üye Kerim Özkul Konya (Toplantıya katılmadı)
Üye <i>Muharrem Kılıç</i> Malatya (Muhalefim, muhalefet şerhi eklidir)	Üye <i>İsmail Bilen</i> Manisa	Üye Orhan Eraslan Niğde (Toplantıya katılmadı)
Üye Ömer Kulaksız Sivas (Toplantıya katılmadı)	Üye <i>Mehmet Nuri Saygun</i> Tekirdağ (Yasanın tamamına muhalifim, muhalefet şerhi eklidir)	Üye <i>Bekir Bozdağ</i> Yozgat

KARŞI OY YAZISI

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin

Kanun Tasarısı ile İlgili Karşı Oy Yazımızdır

Daha önce Bölge Adliye Mahkemelerinin (İstinaf Mahkemeleri) Kuruluşu Hakkındaki Kanun Tasarısı Komisyonumuzda görüşülmüş ve bizlerin karşı oyu ile ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Ancak Tasarı henüz Genel Kurulda görüşülmemiş ve yasalaşmamıştır. Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkındaki Kanun Tasarısı ile ilgili karşı oy yazımızda özetle, “gereklî koşullar oluşmadan ve alt yapısı hazırlanmadan bu mahkemelerin kurulmasının ve istinaf yolunun açılmasının bir yarar sağlamayacağı” belirtilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ise Bölge Adliye Mahkemelerinin Kurulmuş Olması Varsayımına göre hazırlanmış ve istinaf yolu ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Nitekim Tasarının genel gerekçesinde de “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge İdare Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun Tasarısı ile, ilk derece mahkemelerince verilen kararların olaylara, maddî hukuka ve usul hükümlerine uygunluğunu denetlemek üzere Bölge Adliye Mahkemeleri Kurulmuş ve Yargıtaya da temyiz olunan kararların yalnızca hukuka uygunluğunu denetleme ve içtihat mahkemesi olma görevi verilmiş olduğundan, istinaf yoluna başvuru ve bu mahkemelerde uygulanacak usul hükümlerinin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenmesi ve Kanunun ilgili hükümlerinde gerekli değişikliğin yapılması, bazı maddelerin ve bir kısım maddelerde geçen ibarelerin yürürlükten kaldırılması gereği ortaya çıktığından bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır” denilmektedir.

Ancak yukarıda da belirttiğimiz üzere Bölge Adliye Mahkemeleri henüz kurulmamıştır. Bu mahkemelerin kuruluşu ile ilgili yasa tasarısı Adalet Komisyonundan geçmiş fakat yasalaşmamıştır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda istinaf yolunu düzenleyen değişiklik tasarısının görüşülebilmesi için Bölge Adliye Mahkemelerinin kuruluşu ile ilgili tasarının öncelikle yasalaşması gerekir. Nasıl olsa yasalaşır varsayımına dayanılarak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda değişiklik yapan bu yasa tasarısının Komisyonunda görüşülmesi yanlış ve hukuka aykırı bir yöntemdir. Zira bu yasa tasarısının hazırlanma gerekçesini oluşturan Bölge Adliye Mahkemeleri Yasa Tasarısının Genel Kurulda kabul edilmemesi veya değiştirilmesi durumunda Hukuk Usulünde yapılan bu değişiklikler boşlukta kalacaktır.

Açıkladığımız nedenlerle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına ilişkin bu yasa tasarısına hem esasî bakımından hem yöntem bakımından tümüyle karşı olduğumuzu saygılarımızla arz ederiz.

M. Ziya Yergök
Adana
Feridun Ayvazoğlu
Çorum

Ahmet G. Ketenci
İstanbul
M. Nuri Saygun
Tekirdağ

29.5.2003
Muharrem Kılıç
Malatya
Feridun F. Baloğlu
Antalya

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**HUKUK USULÜ MUHADEMELERİ
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TASARISI**

MADDE 1.- 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinin (I) numaralı bendinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "dörtymilyon" olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "ikimilyar" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 2.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 25.- Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiili veya hukukî bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargısal sınırları kapsamının belirlenmesinde tereddüt edildiği takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtaya başvurulur.

İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya Yargıtaya belirlenir.

Bölge adliye mahkemesince veya Yargıtaya verilen merci tayini kararları ile kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşen göreve veya yetkiye ilişkin kararlar, davaya ondan sonra bakacak mahkemeyi bağlar."

MADDE 3.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 30 uncu maddesinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Aksi takdirde memnuiyet sebebinin doğduğu tarihten itibaren yapılan tüm işlemler, kararı veren ilk derece mahkemesi ise bölge adliye mahkemesince, bölge adliye mahkemesi ise Yargıtaya iptal olunabilir."

ADALET KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

**HUKUK USULÜ MUHADEMELERİ
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TASARISI**

MADDE 1.- 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinin (I) numaralı bendinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "dörtymilyon" olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "üçmilyar" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 2.- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 4.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 33 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üye katılmaksızın görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanır. Dairenin toplantısını engelleyen toplu ret istemleri dinlenmez."

MADDE 5.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 35 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlk derece mahkemesinin bu kararlarına karşı istinaf yoluna, bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyeleri hakkındaki kararlarına karşı da temyiz yoluna ancak hükümle birlikte başvurulabilir."

MADDE 6.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36 ncı maddesinin son fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Merce kararının uygun bulunmayarak kaldırılması veya bozulması hâlinde tahsil olunmuş para cezası ilgilinin isteği üzerine geri verilir."

MADDE 7.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36/A maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 36/A) Esas hüküm bakımından istinaf yolu kapalı bulunan dava ve işlerde hâkimin reddi istemi ile ilgili merci kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından istinaf yolu açık bulunan dava ve işlerde ise ret istemi hakkındaki merci kararlarına karşı tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir; bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Bölge adliye mahkemesinin bu husustaki kararlarına uymak zorunludur.

Ret isteminin reddine ilişkin merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 33 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üye katılmaksızın görevli olduğu dairece incelenerek karara bağlanır."

MADDE 5.- Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6.- Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7.- Tasarının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

bulunmayarak kaldırılması veya ret isteminin kabulüne dair merci kararının bölge adliye mahkemesince uygun bulunması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa etkili işlemler, davaya daha sonra bakacak hâkim tarafından iptal olunur."

MADDE 8.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa 36/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 36/B maddesi eklenmiştir.

"MADDE 36/B) Esas hüküm bakımından temyiz yolu kapalı bulunan dava ve işlerde, bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin reddine ilişkin bölge adliye mahkemesi kararları kesindir.

Esas hüküm bakımından temyiz yolu açık bulunan dava ve işlerde ise, ret istemi hakkındaki karar, tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde temyiz edilebilir. Bu hâlde 426/G maddesi hükmü uygulanmaz. Yargıtayın bu husustaki kararına uymak zorunludur.

Bölge adliye mahkemesi hâkiminin reddine ilişkin istemin reddi konusundaki kararın temyizi üzerine Yargıtayca bozulması veya ret isteminin kabulüne ilişkin kararın Yargıtayca onanması hâlinde, ret sebebinin doğduğu tarihten itibaren reddedilen hâkimce yapılmış olan ve ret isteminde bulunan tarafça itiraz edilen esasa ilişkin işlemler, davaya daha sonra bakacak olan bölge adliye mahkemesi tarafından iptal olunur."

MADDE 9.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 37 nci maddesine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu konuda verilecek kararlar kesindir."

MADDE 10.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "temyiz" ibaresi "istinaf" olarak ve son cümlesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8.- Tasarının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9.- Tasarının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"Şu kadar ki, bu husus tek başına hükmün kaldırılarak esastan incelenmesi sebebi teşkil etmez."

MADDE 11.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 149 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 149.- Duruşma herkese açıktır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir.

Duruşmanın kapalı yapılması konusundaki gerekçeli karar açık duruşmada açıklanır.

Kapalı yapılan duruşmalar hakkında 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 377 nci maddede hükmü uygulanır."

MADDE 12.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 170 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 170.- İlk derece mahkemeleri veya bölge adliye mahkemelerine yapılacak eski hâle getirme istemleri, hadiseler hakkındaki usule, Yargıtayda ileri sürülecek eski hâle getirme istemleri, temyiz usulüne göre yapılır ve incelenir."

MADDE 13.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 176 nci maddesinin üçüncü ve son fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Adli ara verme süresi içinde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşılık dava, istinaf ve temyiz dilekçeleri, bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlem den kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

"Aynı mahkemede görülmekte olan davalar yönünden verilen birleştirme ve ayırma hususundaki ilk derece mahkemesi kararları hakkında istinaf yoluna; bölge adliye mahkemesi kararları hakkında ise temyiz yoluna; ancak hükümle birlikte gidilebilir. Şu kadar ki, bu husus tek başına; bölge adliye mahkemesinde hükmün kaldırılarak esastan incelenmesi, Yargıtay'da bozma sebebi teşkil etmez."

MADDE 11.- Tasarının 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12.- Tasarının 12 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13.- Tasarının 13 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye, bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır."

"Bu madde hükümleri bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay incelemelerinde de uygulanır."

MADDE 14.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 193 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Her iki hâlde kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren on gün içinde yeniden dilekçe verilmesi veya yeniden çağrı kâğıdı tebliğ ettirilmesi gerekir."

MADDE 15.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 288 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 290 inci maddesinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "kırkmilyon" olarak uygulanması öngörülen sınır "ikiyüzmilyon" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 16.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 388 inci maddesinin (4) numaralı bendinde geçen "kanun yolları" ibaresi "kanun yolu ve süresi" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 17.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Üçüncü Bap başlığı "Kanun Yolları", Birinci Fasal başlığı "İstinaf" olarak değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki 426/A ilâ 426/V maddeleri eklenmiştir.

"İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

MADDE 426/A) İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.

Miktar veya değeri beşyüzmilyon lirayı geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.

Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda beşyüzmilyon liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl isteminin kabul edilmeyen bölümü beşyüzmilyon lirayı geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14.- Tasarının 14 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 288 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 290 inci maddesinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "kırkmilyon" olarak uygulanması öngörülen sınır "üçyüzmilyon" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 16.- Tasarının 16 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Üçüncü Bap başlığı "Kanun Yolları", Birinci Fasal başlığı "İstinaf" olarak değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki 426/A ilâ 426/U maddeleri eklenmiştir.

"İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar

MADDE 426/A) İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.

Miktar veya değeri beşyüzmilyon lirayı geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.

Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda beşyüzmilyon liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.

Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda, kararda asıl isteminin kabul edilmeyen bölümü beşyüzmilyon lirayı geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.

İstinaf dilekçesi

MADDE 426/B) İstinaf yoluna başvurma, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri,
2. Varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı,
4. Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih,
5. Kararın özeti,
6. Başvuru sebepleri ve gerekçesi,
7. İstem sonucu,
8. Başvuranın veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

İstinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile reddolunmayıp, 426/O maddesi çerçevesinde gerekli inceleme yapılır.

İstinaf dilekçesinin verilmesi

MADDE 426/C) İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemeye veya başka bir yer mahkemesine verilebilir. İstinaf dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse, o mahkemece bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunur ve başvurana ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmiş olan istinaf dilekçesi, bu mahkemece yukarıdaki fıkraya göre işlem yapıldıktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleriyle birlikte gönderilir. Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

İlk derece mahkemelerinin diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtaya başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabilir.

İstinaf dilekçesi

MADDE 426/B) İstinaf yoluna başvurma, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

İstinaf dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Başvuran ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri,
2. Varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Kararın hangi mahkemeden verilmiş olduğu ve tarihi ile sayısı,
4. Kararın başvurana tebliğ edildiği tarih,
5. Kararın özeti,
6. Başvuru sebepleri ve gerekçesi,
7. İstem sonucu,
8. Başvuranın veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

İstinaf dilekçesi, başvuranın kimliği ve imzasıyla, başvuru kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması durumunda diğer hususlar bulunmasa bile reddolunmayıp, 426/O maddesi çerçevesinde gerekli inceleme yapılır.

İstinaf dilekçesinin verilmesi

MADDE 426/C) İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemeye veya başka bir yer mahkemesine verilebilir. İstinaf dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse, o mahkemece bölge adliye mahkemesi başvuru defterine kaydolunur ve başvurana ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

Kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmiş olan istinaf dilekçesi, bu mahkemece yukarıdaki fıkraya göre işlem yapıldıktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleriyle birlikte gönderilir. Bu durum derhâl mahkemesine bildirilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

İstinaf yoluna başvurma tarihi konusunda 178 inci madde hükmü uygulanır.

Dosya, kararı veren mahkemece, istinaf dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalımsızın, yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Harç ve giderlerin yatırılması

MADDE 426/D) İstinaf dilekçesi verilirken, tebliğ giderleri de dahil olmak üzere gerekli harç ve giderler ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 426/F maddesinin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

Başvuru süresi

MADDE 426/E) İstinaf yoluna başvuru süresi otuz gündür. Bu süre, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

İstinaf dilekçesinin reddi

MADDE 426/F) İstinaf dilekçesi, yasal süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir ve 426/D maddesine göre yatırılan giderden karşılanmak suretiyle ret kararını kendiliğinden ilgiliye tebliğ eder.

Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

İstinaf yoluna başvurma tarihi konusunda 178 inci madde hükmü uygulanır.

Dosya, kararı veren mahkemece, istinaf dilekçesinde gösterilen daire ile bağlı kalımsızın, yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Harç ve giderlerin yatırılması

MADDE 426/D) İstinaf dilekçesi verilirken, tebliğ giderleri de dahil olmak üzere gerekli harç ve giderler ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren mahkeme tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması hâlinde, 426/F maddesinin ikinci fıkrası hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

Başvuru süresi

MADDE 426/E) İstinaf yoluna başvuru süresi onbeş gün, 8.1.1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tabi kamu kurumları hakkında otuz gündür. Bu süre, ilâmın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlar. İstinaf yoluna başvuru süresine ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır.

İstinaf dilekçesinin reddi

MADDE 426/F) İstinaf dilekçesi, yasal süre geçtikten sonra verilir veya kesin olan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme istinaf dilekçesinin reddine karar verir ve 426/D maddesine göre yatırılan giderden karşılanmak suretiyle ret kararını kendiliğinden ilgiliye tebliğ eder.

Bu ret kararına karşı tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İstinaf yoluna başvurulduğu ve gerekli giderler de yatırıldığı takdirde dosya, kararı veren mahkemece yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilir. Bölge adliye mahkemesi ilgili dairesi istinaf dilekçesinin reddine ilişkin kararı yerinde görmezse, ilk istinaf dilekçesine göre gerekli incelemeyi yapar.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

İstinaf dilekçesine cevap

MADDE 426/G) İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunur.

Karşı taraf, tebliğden itibaren onbeş gün içinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verebilir.

Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir.

Katılma yolu ile başvurma

MADDE 426/H) İstinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile, vereceği cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurabilir. İstinaf yoluna asıl başvuran taraf, buna karşı onbeş gün içinde cevap verebilir.

İstinaf yoluna başvuran, bu isteminden feragat eder veya istemi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın istemi de reddedilir.

Başvurma hakkından feragat

MADDE 426/İ) Taraflar, ilâmın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez.

Başvuru yapıldıktan sonra feragat edilirse, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru feragat nedeniyle reddolunur.

Başvurunun icraya etkisi

MADDE 426/J) İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

İstinaf dilekçesine cevap

MADDE 426/G) İstinaf dilekçesi, kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunur.

Karşı taraf, tebliğden itibaren onbeş gün içinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verebilir.

Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı dizi listesine bağlı olarak yetkili bölge adliye mahkemesine gönderir.

Katılma yolu ile başvurma

MADDE 426/H) İstinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen taraf, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile, vereceği cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurabilir. İstinaf yoluna asıl başvuran taraf, buna karşı onbeş gün içinde cevap verebilir.

İstinaf yoluna başvuran, bu isteminden feragat eder veya istemi bölge adliye mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilirse, katılma yolu ile başvuranın istemi de reddedilir.

Başvurma hakkından feragat

MADDE 426/İ) Taraflar, ilâmın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez.

Başvuru yapıldıktan sonra feragat edilirse, dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmez ve kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru feragat nedeniyle reddolunur.

Başvurunun icraya etkisi

MADDE 426/J) İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma

MADDE 426/K) İstinaf başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa bölge adliye mahkemesince 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Ön inceleme

MADDE 426/L) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda; incelemenin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmediği tespit edilen dosyalar hakkında öncelikle gerekli karar verilir. Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.

Duruşma yapılmadan verilecek kararlar

MADDE 426/M) Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa;

I. Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için davanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir:

1. Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması,

2. İleri sürülen haklı ret istemine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması,

3. Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması,

4. Taraf ve dava ehliyeti ya da davayı takip yetkisi bulunmayan veya vekil ve temsilci olmayan kimseler önünde davaya bakılmış ve karar verilmiş olması,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Kötüniyetle istinaf yoluna başvurma

MADDE 426/K) İstinaf başvurusunun kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa bölge adliye mahkemesince 422 nci madde hükümleri uygulanır.

Ön inceleme

MADDE 426/L) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda; incelemenin başka bir dairece yapılması gerektiği, kararın kesin olduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru şartlarının yerine getirilmediği, başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmediği tespit edilen dosyalar hakkında öncelikle gerekli karar verilir. Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.

Duruşma yapılmadan verilecek kararlar

MADDE 426/M) Ön inceleme sonunda dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşılırsa;

I. Aşağıdaki durumlarda bölge adliye mahkemesi, esası incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için davanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir:

1. Davaya bakması yasak olan hâkimin karar vermiş olması,

2. İleri sürülen haklı ret istemine rağmen reddedilen hâkimin davaya bakmış olması,

3. Mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması veyahut mahkemenin bölge adliye mahkemesinin yargı çevresi dışında kalması,

4. Taraf ve dava ehliyeti ya da davayı takip yetkisi bulunmayan veya vekil ve temsilci olmayan kimseler önünde davaya bakılmış ve karar verilmiş olması,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

5. Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması,

6. Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

II. Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak;

1. İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,

2. Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,

3. Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında,

duruşma yapılmadan karar verilir.

İnceleme

MADDE 426/N) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince inceleme, davanın özelliğine göre heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır.

İnceleme sırasında gereken hâllerde başka bir bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi istinabe edilebilir.

İncelemenin kapsamı

MADDE 426/O) İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu re'sen gözetir.

Duruşma yapılmasına karar verilmesi

MADDE 426/P) 426/M maddesinde belirtilen hâller dışında inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

5. Mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşılık davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına, merci tayinine karar verilmiş olması,

6. Mahkemece, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması.

II. Aşağıdaki durumlarda davanın esasıyla ilgili olarak;

1. İncelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde başvurunun esastan reddine,

2. Yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, kanunun olaya uygulanmasında hata edilip de yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde veya kararın gerekçesinde hata edilmiş ise düzelterek yeniden esas hakkında,

3. Yargılamada bulunan eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra yeniden esas hakkında,

duruşma yapılmadan karar verilir.

İnceleme

MADDE 426/N) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince inceleme, davanın özelliğine göre heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır.

İnceleme sırasında gereken hâllerde başka bir bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi istinabe edilebilir.

İncelemenin kapsamı

MADDE 426/O) İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu re'sen gözetir.

Duruşma yapılmasına karar verilmesi

MADDE 426/P) 426/M maddesinde belirtilen hâller dışında inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu durumda duruşma günü taraflara tebliğ edilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Yapılamayacak işlemler

MADDE 426/R) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşılık dava açılmaz, davaya katılma isteminde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 45 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince re'sen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Bölge adliye mahkemeleri için yetki sözleşmesi yapılamaz.

İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Duruşmaya gelinmemesi ve giderlerin ödenmemesi

MADDE 426/S) Duruşmalı olarak incelenen işlerde taraflara çıkartılan çağrı kâğıtlarında, duruşmada hazır bulunmadıkları takdirde tahkikatın yokluklarında yapılarak karar verileceği hususu ile başvuran tarafa çıkarılacak çağrı kâğıdında, ayrıca, yapılacak tahkikatla ilgili olarak bölge adliye mahkemesince belirlenen gideri duruşma gününe kadar avans olarak yatırması gerektiği açıkça belirtilir.

Başvuran, kabul edilebilir bir mazerete dayanarak duruşmaya gelemediğini bildirdiği takdirde, yeni bir duruşma günü tayin edilerek taraflara bildirilir.

Başvuran mazeretsiz olarak duruşmalara katılmadığı veya tahkikatla ilgili giderler süresi içinde yatırılmadığı takdirde, dosyanın mevcut durumuna göre karar verilir. Şu kadar ki, öngörülen tahkikat yapılmaksızın karar verilmesine olanak bulunmayan hâllerde başvuru reddedilir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Yapılamayacak işlemler

MADDE 426/R) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşılık dava açılmaz, davaya katılma isteminde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 45 inci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince re'sen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Bölge adliye mahkemeleri için yetki sözleşmesi yapılamaz.

İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Duruşmaya gelinmemesi ve giderlerin ödenmemesi

MADDE 426/S) Duruşmalı olarak incelenen işlerde taraflara çıkartılan çağrı kâğıtlarında, duruşmada hazır bulunmadıkları takdirde tahkikatın yokluklarında yapılarak karar verileceği hususu ile başvuran tarafa çıkarılacak çağrı kâğıdında, ayrıca, yapılacak tahkikatla ilgili olarak bölge adliye mahkemesince belirlenen gideri duruşma gününe kadar avans olarak yatırması gerektiği açıkça belirtilir.

Başvuran, kabul edilebilir bir mazerete dayanarak duruşmaya gelemediğini bildirdiği takdirde, yeni bir duruşma günü tayin edilerek taraflara bildirilir.

Başvuran mazeretsiz olarak duruşmalara katılmadığı veya tahkikatla ilgili giderler süresi içinde yatırılmadığı takdirde, dosyanın mevcut durumuna göre karar verilir. Şu kadar ki, öngörülen tahkikat yapılmaksızın karar verilmesine olanak bulunmayan hâllerde başvuru reddedilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Karar

MADDE 426/T) Karar aşağıdaki hususları içerir:

1. Kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile başkan, üyeler ve tutanak kâtibinin ad ve soyadları, sicil numaraları,
2. Tarafların ve davaya ilk derece mahkemesinde katılanların kimlikleri ile varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Tarafların iddia ve savunmalarının özeti,
4. İlk derece mahkemesi kararının özeti,
5. İleri sürülen istinaf sebepleri,
6. Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan veya olmayan hususlarla bunlara ilişkin delillerin tartışması, ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen olaylarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukukî sebep,
7. Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi,
8. Kararın verildiği tarih, başkan ve üyeler ile tutanak kâtibinin imzaları.

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istem sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç veya tanınan hakların, tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gereklidir.

Uygulanacak diğer hükümler

MADDE 426/U) Bu Fasılda aksine hüküm bulunmayan hâllerde ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulü bölge adliye mahkemesinde de uygulanır.

Bölge adliye mahkemesinde karar düzeltme

MADDE 426/V) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin 428 inci maddede yazılı kararlarına karşı karar düzeltme usulü, ancak hükmün ve kararın özüne ve niteliğine doğrudan doğruya etkili olmak üzere istinaf veya cevap dilekçesinde belirtilmiş bir hususun göz önüne alınmayarak değinilmemiş olması hâllerinde geçerlidir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Karar

MADDE 426/T) Karar aşağıdaki hususları içerir:

1. Kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi ile başkan, üyeler ve tutanak kâtibinin ad ve soyadları, sicil numaraları,
2. Tarafların ve davaya ilk derece mahkemesinde katılanların kimlikleri ile varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Tarafların iddia ve savunmalarının özeti,
4. İlk derece mahkemesi kararının özeti,
5. İleri sürülen istinaf sebepleri,
6. Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan veya olmayan hususlarla bunlara ilişkin delillerin tartışması, ret ve üstün tutma sebepleri, sabit görülen olaylarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukukî sebep,
7. Hüküm sonucu ile varsa kanun yolu ve süresi,
8. Kararın verildiği tarih, başkan ve üyeler ile tutanak kâtibinin imzaları.

Hüküm sonucu kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, istem sonuçlarından her biri hakkında verilen hükümle taraflara yüklenen borç veya tanınan hakların, tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gereklidir.

Uygulanacak diğer hükümler

MADDE 426/U) Bu Fasılda aksine hüküm bulunmayan hâllerde ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulü bölge adliye mahkemesinde de uygulanır."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı ilgililer, kararın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde doğrudan doğruya kararı vermiş bulunan bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden karar düzeltme isteminde bulunabilir.

İstem, bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi tarafından reddolunduğunda bir daha karar düzeltme isteminde bulunulamaz."

MADDE 18.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, bu Kanunla eklenen 426/V maddesinden sonra gelmek üzere "İkinci Fasil Temyiz" başlığı eklenmiş, "İkinci Fasil" ve "Üçüncü Fasil" başlıkları "Üçüncü Fasil" ve "Dördüncü Fasil" şeklinde değiştirilmiş, Kanunun 427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Temyiz edilebilen kararlar

Madde 427.- Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir; bu süre, 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tâbi kamu kurumları hakkında otuz gündür.

Davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurulabilir.

Temyiz edilemeyen kararlar

Madde 428.- Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna gidilemez:

1. Miktar veya değeri ikimilyar lirayı geçmeyen davalara ilişkin kararlar,

2. 8 inci maddede gösterilen davalar ile (Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup gayrimenkulün aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar,

3. Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 18.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, bu Kanunla eklenen 426/U maddesinden sonra gelmek üzere "İkinci Fasil Temyiz" başlığı eklenmiş, "İkinci Fasil" ve "Üçüncü Fasil" başlıkları "Üçüncü Fasil" ve "Dördüncü Fasil" şeklinde değiştirilmiş, Kanunun 427 ilâ 439 uncu maddeleri aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Temyiz edilebilen kararlar

Madde 427.- Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir; bu süre, 8/1/1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanuna tâbi kamu kurumları hakkında otuz gündür.

Davada haklı çıkmış olan taraf da hukuki yararı bulunmak şartıyla temyiz yoluna başvurulabilir.

Temyiz edilemeyen kararlar

Madde 428.- Bölge adliye mahkemelerinin aşağıdaki kararları hakkında temyiz yoluna gidilemez:

1. Miktar veya değeri üçmilyar lirayı geçmeyen davalara ilişkin kararlar,

2. 8 inci maddede gösterilen davalar ile (Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup gayrimenkulün aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar,

3. Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek için verilen kararlar ile merci tayinine ilişkin kararlar,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

4. Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar,

5. İrs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar,

6. Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

(1) numaralı bentteki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, ikimilyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl istemin kabul edilmeyen bölümü ikimilyar lirayı geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

Kanun yararına temyiz

Madde 429.- İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

Temyiz istemi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Temyiz dilekçesi

Madde 430.- Temyiz, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

4. Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar,

5. İrs ve soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar,

6. Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukukî veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.

(1) numaralı bentteki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, üçmilyar liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl istemin kabul edilmeyen bölümü üçmilyar lirayı geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

Kanun yararına temyiz

Madde 429.- İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

Temyiz istemi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, karar kanun yararına bozulur. Bu bozma, kararın hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Temyiz dilekçesi

Madde 430.- Temyiz, dilekçeyle yapılır ve dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Temyiz dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Temyiz eden ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri,
2. Bunların varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Temyiz edilen kararın hangi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden verilmiş olduğu, tarihi ve sayısı,
4. Yargıtayın bozma kararı üzerine, bozmaya uygun olarak ilk derece mahkemesince verilen yeni kararın veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararının, hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı,
5. İlâmin temyiz edene tebliğ edildiği tarih,
6. Kararın özeti,
7. Temyiz sebepleri ve gerekçesi,
8. Duruşma istenmesi hâlinde bu istek,
9. Temyiz edenin veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

Temyiz dilekçesi, temyiz edenin kimliği ve imzasıyla temyiz olunan kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması hâlinde, diğer şartlar bulunmasa bile reddolunmayıp temyiz incelemesi yapılır.

Temyiz dilekçesinin verilmesi

Madde 431.- Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Temyiz dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

1. Temyiz eden ile karşı tarafın davadaki sıfatları, adı, soyadı ve adresleri,
2. Bunların varsa yasal temsilci ve vekillerinin adı, soyadı ve adresleri,
3. Temyiz edilen kararın hangi bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinden verilmiş olduğu, tarihi ve sayısı,
4. Yargıtayın bozma kararı üzerine, bozmaya uygun olarak ilk derece mahkemesince verilen yeni kararın veya direnme kararına karşı temyizde direnme kararının, hangi mahkemeye ait olduğu, tarihi ve sayısı,
5. İlâmin temyiz edene tebliğ edildiği tarih,
6. Kararın özeti,
7. Temyiz sebepleri ve gerekçesi,
8. Duruşma istenmesi hâlinde bu istek,
9. Temyiz edenin veya varsa yasal temsilci yahut vekilinin imzası.

Temyiz dilekçesi, temyiz edenin kimliği ve imzasıyla temyiz olunan kararı yeteri kadar belli edecek kayıtları taşıması hâlinde, diğer şartlar bulunmasa bile reddolunmayıp temyiz incelemesi yapılır.

Temyiz dilekçesinin verilmesi

Madde 431.- Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtayın bozması üzerine hüküm veren ilk derece mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya ilk derece mahkemesine verilebilir.

Temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir.

Temyiz edene ücretsiz bir alındı belgesi verilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler

Madde 432.- Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 426/C ilâ 426/İ ve 426/L maddeleri hükümleri, temyiz yolu konusunda da kıyas yoluyla uygulanır.

Temyizin icraya etkisi

Madde 433.- Temyiz, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kararın kesinleştiği ilâmın altına veya arkasına yazılıp, tarih ve mahkeme mührü konmak ve mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından imzalanmak suretiyle belirtilir.

Kötüniyetle temyiz

Madde 434.- Temyiz isteminin kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa Yargıtayca 422 nci maddede hükümleri uygulanır.

Temyiz incelemesi ve duruşma

Madde 435.- Yargıtay, tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleriyle bağlı olmayıp, kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir.

Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya iptaline, boşanma veya ayrılığa, velâyete, soybağına ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri dörtmilyar lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise, Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen çağrı kağıdı gönderilir. Tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az onbeş gün bulunması gerekir; taraflar gelmişlerse bu süreye bakılmaz. Tebligat gideri verilmemişse duruşma istemi dikkate alınmaz.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Kıyas yoluyla uygulanacak hükümler

Madde 432.- Bu Kanunun istinaf yolu ile ilgili 426/C ilâ 426/İ ve 426/L maddeleri hükümleri, temyiz yolu konusunda da kıyas yoluyla uygulanır.

Temyizin icraya etkisi

Madde 433.- Temyiz, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflâs Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36 ncı maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez.

Kişiler ve aile hukukuna, taşınmaz mala ve bununla ilgili aynî haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.

Kararın kesinleştiği ilâmın altına veya arkasına yazılıp, tarih ve mahkeme mührü konmak ve mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından imzalanmak suretiyle belirtilir.

Kötüniyetle temyiz

Madde 434.- Temyiz isteminin kötüniyetle yapıldığı anlaşılırsa Yargıtayca 422 nci maddede hükümleri uygulanır.

Temyiz incelemesi ve duruşma

Madde 435.- Yargıtay, tarafların ileri sürdükleri temyiz sebepleriyle bağlı olmayıp, kanunun açık hükmüne aykırı gördüğü diğer hususları da inceleyebilir.

Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak, tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya iptaline, boşanma veya ayrılığa, velâyete, soybağına ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri altmilyar lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise, Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen çağrı kağıdı gönderilir. Tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az onbeş gün bulunması gerekir; taraflar gelmişlerse bu süreye bakılmaz. Tebligat gideri verilmemişse duruşma istemi dikkate alınmaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Duruşma giderinin eksik ödenmiş olduğu anlaşılırsa, dairenin başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde duruşma isteminden vazgeçilmiş sayılacağı, duruşma isteyene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde giderler tamamlanmadığı takdirde, Yargıtay incelemesini dosya üzerinde yapar.

Dörtmilyar liralık duruşma sınırının belirlenmesinde 428 inci maddenin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanır.

Yargıtay, ikinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın, bilgi almak üzere re'sen de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hâllerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra, taraflardan hiçbiri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını verir.

Duruşma günü kararı verilemeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dava ve işlere ait temyiz incelemesi öncelikle yapılır.

Onama kararları

Madde 436.- Yargıtay, onama kararında, onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır.

Temyiz olunan kararın, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzelterek onanır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Duruşma giderinin eksik ödenmiş olduğu anlaşılırsa, dairenin başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi hâlde duruşma isteminden vazgeçilmiş sayılacağı, duruşma isteyene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde giderler tamamlanmadığı takdirde, Yargıtay incelemesini dosya üzerinde yapar.

Altı milyar liralık duruşma sınırının belirlenmesinde 428 inci maddenin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanır.

Yargıtay, ikinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın, bilgi almak üzere re'sen de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hâllerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra, taraflardan hiçbiri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını verir.

Duruşma günü kararı verilemeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dava ve işlere ait temyiz incelemesi öncelikle yapılır.

Onama kararları

Madde 436.- Yargıtay, onama kararında, onadığı kararın hukuk kurallarına uygunluk gerekçesini göstermek zorundadır.

Temyiz olunan kararın, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, kararı değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla, yazı, hesap veya diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Karar, usule ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru bulunmazsa, gerekçe değiştirilerek ve düzelterek onanır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Bozma sebepleri

Madde 437.- Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar:

1. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması,
2. Dava şartlarına aykırılık bulunması,
3. Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanunî bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi,
4. Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Yargıtay kararlarının tebliği

Madde 438.- Yargıtayın karar düzeltme yolu açık olan bozma kararları ile onama veya onamaya karşı başvuru karar düzeltme isteminin reddine ilişkin kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir.

Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 426/D maddesi hükmü uygulanır.

Bozmaya uyma veya direnme

Madde 439.- Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesinin düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesi, 426/D maddesi uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bozma sebepleri

Madde 437.- Yargıtay, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı gerekçe göstererek temyiz olunan kararı kısmen veya tamamen bozar:

1. Hukukun veya taraflar arasındaki sözleşmenin yanlış uygulanmış olması,
2. Dava şartlarına aykırılık bulunması,
3. Taraflardan birinin davasını ispat için dayandığı delillerin kanunî bir sebep olmaksızın kabul edilmemesi,
4. Karara etki eden yargılama hatası veya eksiklikleri bulunması.

Yargıtay kararlarının tebliği

Madde 438.- Yargıtayın bozma kararları ile onama kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edilir.

Tebliğ giderleri, temyiz dilekçesiyle birlikte, temyiz isteminde bulunandan peşin olarak alınır. Bu giderlerin ödenmemesi hâlinde 426/D maddesi hükmü uygulanır.

Bozmaya uyma veya direnme

Madde 439.- Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise, bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesinin düzelterek yeniden veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtayca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir.

Bölge adliye mahkemesi, 426/D maddesi uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya çağırıp dinledikten sonra Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir.

Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

Hukuk Genel Kurulunun verdiği karara uymak zorunludur."

MADDE 19.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 440 ıncı maddesinin (III) numaralı fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "altıyüz milyon" olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "dörtmilyar" liraya yükseltilmiş, (2) ve (3) numaralı bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 20.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 452 nci maddesinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu karara karşı kanun yolları açıktır."

MADDE 21.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 566 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "dört-yüz milyon" olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "ikimilyar" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 22.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 575 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlk derece mahkemelerinde görev yapan hâkimler hakkında tazminat davaları bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi, bölge adliye mahkemesi hâkimleri hakkında ise Yargıtayın ilgili hukuk dairesi tarafından incelenerek karara bağlanır."

MADDE 23.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya çağırıp dinledikten sonra Yargıtayın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir.

Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

İlk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi kararında direnirse, bu kararın temyiz edilmesi durumunda inceleme, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

Hukuk Genel Kurulunun verdiği karara uymak zorunludur."

MADDE 19.- Tasarının 20 nci maddesi 19 uncu madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 566 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve ek 3 üncü maddesine göre "dört-yüz milyon" olarak uygulanması öngörülen parasal sınır "üçmilyar" liraya yükseltilmiştir.

MADDE 21.- Tasarının 22 nci maddesi 21 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"EK MADDE 4.- Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtayda duruşma, karar düzeltme, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

MADDE 24.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 45 inci maddesinin son fıkrası, 442/A, 443 ve 444 üncü maddeleri ile 449 uncu maddesinde yer alan "443 üncü madde mucibince" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 25.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla değiştirilen görev, kesin hüküm, temyiz, Yargıtayda duruşma, karar düzeltme, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerindeki parasal sınırlarla ilgili hükümler, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"EK MADDE 4.- Görev, kesin hüküm, istinaf, temyiz, Yargıtayda duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerdeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. Bu uygulama nedeniyle mahkemelerce görevsizlik kararı verilemez.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile bölge adliye mahkemesi kararı üzerine yeniden bakılan davalarda ve Yargıtayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

MADDE 23.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 45 inci maddesinin son fıkrası, 440 ilâ 444 üncü maddeleri ile 449 uncu maddesinde yer alan "443 üncü madde mucibince" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 24.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1.- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla değiştirilen görev, kesin hüküm, temyiz, Yargıtayda duruşma, senetle ispata ve sulh mahkemelerindeki taksim davalarında muhakeme usulünün belirlenmesine ilişkin maddelerindeki parasal sınırlarla ilgili hükümler, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 2.- Bölge adliye mahkemelerinin, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinde;

1. Yargıtayda incelenmekte bulunan ve henüz karara bağlanmamış olan davalar bölge adliye mahkemelerine gönderilir.

2. Yargıtay hukuk daireleri ve Hukuk Genel Kurulu tarafından karara bağlanmış dava dosyaları bakımından bu Kanunun istinaf yoluna ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu dava dosyaları hakkında mahkemelerin direnme veya yeniden hüküm kurmak suretiyle verdikleri kararlar hakkında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uyarınca yalnız temyiz yoluna başvurulabilir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 2.- Bölge adliye mahkemelerinin, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazetede ilân edilecek göreve başlama tarihinde;

1. Yargıtayda incelenmekte bulunan ve henüz karara bağlanmamış olan davalar bölge adliye mahkemelerine gönderilir.

2. Yargıtay hukuk daireleri ve Hukuk Genel Kurulu tarafından karara bağlanmış dava dosyaları bakımından bu Kanunun istinaf yoluna ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bu dava dosyaları hakkında mahkemelerin direnme veya yeniden hüküm kurmak suretiyle verdikleri kararlar hakkında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uyarınca yalnız temyiz yoluna başvurulabilir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 26.- Bu Kanun hükümleri yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 27.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 25.- Tasarının 26 ncı maddesi 25 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26.- Tasarının 27 nci maddesi 26 ncı madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Abdullah Gül

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı V.

M. Aydın

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Millî Eğitim Bakanı

E. Mumcu

Ulaştırma Bakanı V.

M. H. Güler

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

Turizm Bakanı

G. Akşit

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

B. Atalay

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Dışişleri Bakanı

Y. Yakış

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köyişleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Orman Bakanı

O. Pepe

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

E. Yalçınbayır

Devlet Bakanı

A. Babacan

Millî Savunma Bakanı

V. Gönül

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bak.

M. Başesgioğlu

Kültür Bakanı

H. Çelik

Çevre Bakanı

İ. Sütüoğlu

